

Al Kahf ●
Institute

Dr. M. Lutfi Hocaoglu

سورة الفاتحة

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ 1)

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ 2) الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ 3) مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ 4) إِيَّاكَ نَعْبُدُ
وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ 5) اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ 6) صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ
الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ 7)

“Yaşatan, çalıştıran Allah’ın doğa ve sosyal kanunlarıyla;

Bütün değerler şuur sahibi toplulukların eğitimeci, yaşatan, çalıştıran, kurallar döneminin yöneticisi olan Allah’a aittir. Yalnızca sana çalışırız ve yalnızca senden yardım isteriz. Bize planlı projeli bir yolda, nimet verdiklerinin yani ne sapanların ne de onlara haklı olarak kızılanların dışındakilerin yolunda rehberlik et.”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ 1)

“Yaşatan, çalıştıran Allah’ın doğa ve sosyal kanunlarıyla”

İsim cümlesi					
Haber					Mübteda
Mecrur				Cârr	
Muzâfun ileyh			Muzâf		
Sıfat	Sıfat	Mevsûf		اسم	بِ
الرَّحِيمِ	الرَّحْمَنِ	اللَّهِ	اسم	بِ	هُوَ

Burada ب harf-i ceri ile اِسْم kelimesi bir arada kullanılmıştır. اِسْم kelimesinin hemze-i vaslı (ا) düşmüştür.

Kuran'da dört kere بِاِسْمِ رَبِّكَ şeklinde hemze-i vasl yazılı olarak gelmiştir. Üç kere de بِاِسْمِ اللّٰهِ şeklinde hemze-i vasl düşmüş olarak gelmiştir. Mana değişmemektedir. Yazılış farkı vardır.

ب harf-i cerdir. İstiane manasındadır. Kendisinden sonra gelen ifadeye “yardımıyla” anlamı katmaktadır.

اِسْم

اِسْم “İsim” demektir. Kelimenin aslı سِمِي dir, kökü سَمِي'dir. Çok kullanımdan dolayı sonundaki ي düşmüş ve bu ي'nin yerine kelimenin başına ا şeklinde yazılan hemze-i vasl gelmiştir. Kelimenin asıl kökü olmadığı için okunmaz, yazılırken de yukarıda görüldüğü gibi bazen yazılır, bazen yazılmaz.

اِسْم		سِمِي		سَمِي
-------	--	-------	--	-------

Türkçedeki “ad” kelimesinin anlamını kapsar ama anlamı daha geniştir. Bir varlığı tanımlayan, onu diğer varlıklardan ayıran şey isimdir. Görünür, duyulur, hissedilebilir kavramlardır.

Etimolojisi:

س harfi diş anlamındadır. Dişin ısırp bir şeyin içine girmesinden dolayı kesip, delip içine girme manası kazanır. م harfi su demektir. İki bir arada, delinen yerden veya var olan bir delikten sınının geçmesi, içeri girmesi veya dışarı çıkması anlamındadır. İnsan ve dabbe vücudundaki delikler bu nedenle bu isimle adlandırılır. Arının, akrebin ve bunun gibi canlıların iğnelerini deriden içeriye sokup sıvı şeklinde zehirlerini boşaltmalarından dolayı zehir anlamına da gelmektedir. İçinden bir şeyin, özellikle sıvıların geçtiği delikler bu kökle adlandırılır. İğne deliği de içinden iplik geçtiğinden dolayı سَمُّ الْخِيَاطِ olarak adlandırılır. Delmek özel işaret koymak anlamına gelmiştir. Sonuna gelen ي el demektir. Fonksiyonu gösterir. Özel işaret fonksiyonla sonuçlanmaktadır. Böylece bir varlığın fonksiyonlarını gösteren, onun o olduğuna işaret eden her şey isim olmaktadır.

اللّٰهِ

Kökün üç harfi ل, ا ve ه harfleridir.

الله kelimesi الإله kelimesinden dönüşmedir. Başlangıçtaki إله kelimesindeki hemze لْ dönüşmüştür. Allah lafzında bu ل üç ل art arda olduğu için okunmaz ama yazılışta şeddelenerek gösterilir. Buna ilaveten الله lafzının ilk harfi hemze-i vasıldır. Çünkü kendisinden önce harekeli bir kelime gelince okunmaz hatta لله gibi durumlarda yazılıştan da düşer. Bunun hemze-i vasl olması Allah lafzının başının harf-i tariften geldiğini ve الإله kelimesinden türediğini desteklemektedir.

ه	ل	!	ل	ا
ه	ل	ل	ل	ا
ه	ل		ل	ا
الله				

الله alemlerin Rabbi'nin özel ismidir. اسم الله Allah'ın ismi demektir. Eğer burada “ad” anlamında olsaydı Allah'ın adı zaten Allah olduğundan anlamsız olacaktı. Burada Allah'ın Allah olduğunu gösteren durumları ifade eder. اسم الله Allah'ın doğa ve sosyal kanunlarıdır.

بِسْمِ اللَّهِ: “Allah'ın doğa ve sosyal kanunlarının yardımıyla” demektir.

Etimolojisi:

ا harfinin orijinal piktografik yazısı öküz başı olup, bir hayvanın yaptığı işteki güç ve kuvveti temsil eder. Bu piktografik yazı aynı zamanda şef veya diğer liderleri de temsil eder. İki öküz bir pulluğu çekmek için bağlandığında biri diğerine öncülük eder. Bir boyda, kabile veya ailede şef veya baba daha büyük olarak görülür ve diğerlerini lider veya öğretmen olarak boyunduruğu altına alır.

Bu harfin modern ismi Yunancada alfa, Arapçada elifdir. Bu kökün çeşitli manaları vardır; iki öküz, boyunduruk ve öğretmek gibi. Bu anlamların her biri piktografik yazısı ile

ilişkilidir. Alef kökü () ana kök olan ()'in alt kökü olup, güç, kuvvet ve şef manasında olup muhtemelen piktografik yazısının orijinal ismidir.

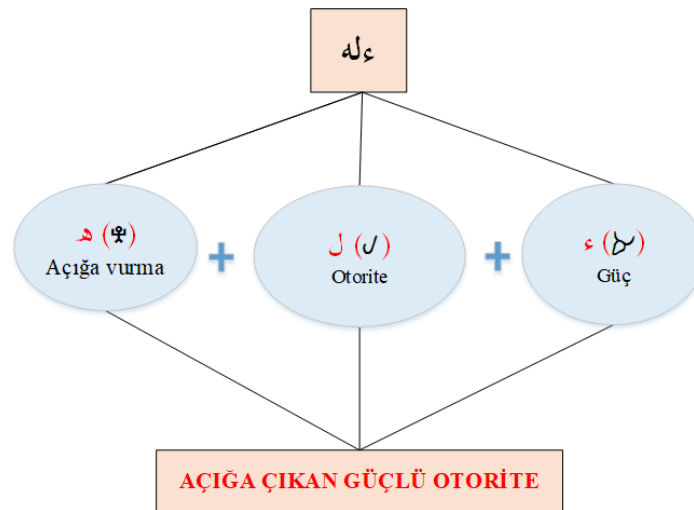
Çobanın sopasıdır ve otoriteyi temsil eder. Bu iki resmin bir arada olması 'güçlü otorite'yi temsil eder. Şef veya baba güçlü otoritedir. Aynı zamanda boyundurukta olan öküz olarak da anlaşılabilir. Birçok yakın doğu kültürü tanrı 'a ibadet eder, sıklıkla 'el' olarak telaffuz edilir ve heykel ve oymacılıkta boğa olarak resmedilir. kelimesi İbrani İncisinde genellikle Allah veya diğer tanrılar için kullanılır.

Buna göre א אראפçadan önce semitik dillerde tanrı demektir. Arapçada ة harfi eklenerek إله şeklinde kullanılmıştır. Buradaki ة harfinin orijinal piktografisi h, ayakta durmuş iki kolunu yukarı kaldırmış bir adamdır. Modern İbranicede ve orijinal olarak bu harfin adı hey'dir. İbranicede hey, büyük bir görüntüye bakar gibi seyretmek manasına gelir.

ة aynı zamanda nefes almak ve iç çekmek manalarına da gelir, büyük bir görüntüye bakınca iç çekmek gibi. Harfin anlamları; seyretmek, bakmak, nefes almak, iç çekmek, açığa vurma veya büyük bir görüşe dikkat çekince onu açığa vurma manasında vahiydir(ilham).

Modern İbranicede bu harfin sesi h'dir. Orijinal olarak bu harf sessiz olarak çifttir, eh şeklinde. Yunanlılar bu harfi epsilon olarak kabul ettiler.

Bu harf yaygın olarak the (belirlilik ifade eder) manasında bir ön ek olarak kullanılır, ha'arets yani yerkelimesinde olduğu gibi.

الرَّحْمَنُ

Kelimenin kökü رَحْمٌ'dir. الرَّحْمَنُ Mübalağalı ism-i fâildir. “Merhametli” demektir. فَعْلَانْ kalıbından gelmiştir. Mübalağası daha fazladır. Aslında م ile ن arasında ا vardır ama yazılmaz, okunur.

الرَّحِيمُ

Kelimenin kökü رَحْمٌ'dir. الرَّحِيمُ Mübalağalı ism-i fâildir. “Merhametli” demektir. فَعِيلْ kalıbından gelmiştir. Mübalağası رَحْمَنٌ'dan daha düşüktür. Bu kalıp aynı zamanda ism-i mef'ûl manasında sıfat-ı müşebbehe kalıbıdır. Bu nedenle hem fâil hem de mef'ûl anlamına gelen bir kalıptır. Bu yönüyle de رَحْمَنٌ'dan farklıdır.

رَحِيمٌ kelimesinde bir fiile karşılık merhametli olmak durumu varken رَحْمَنٌ kelimesinde karşılıksız merhametli olmak durumu vardır. Bu iki kelime de Allah lafzının sıfatı olarak gelmiştir. Yani Allah hem karşılık olarak merhamet eder hem de karşılık olmadan merhamet eder. Bu nedenle Rahman/ رَحْمَنٌ sıfatı Allah'ın yarattığı ister iyi ister kötü olsun tüm kulları için geçerlidir. Rahim/ رَحِيمٌ sıfatı ise iyi kulları için geçerlidir. Bu nedenle Rahman “Yaşatan”, Rahim ise “Çalıştıran” anlamına gelmektedir.

Bir toprağa tohum ektiğiniz zaman size ürünü verir. Bu, Rahman sıfatının yansımasıdır. Zaten Rahman Sûresi de bu özellikleri anlatan bir sûredir.

Rahimde ise siz Allah'ın istediği gibi bir kul olursunuz, Allah da size merhamet eder.

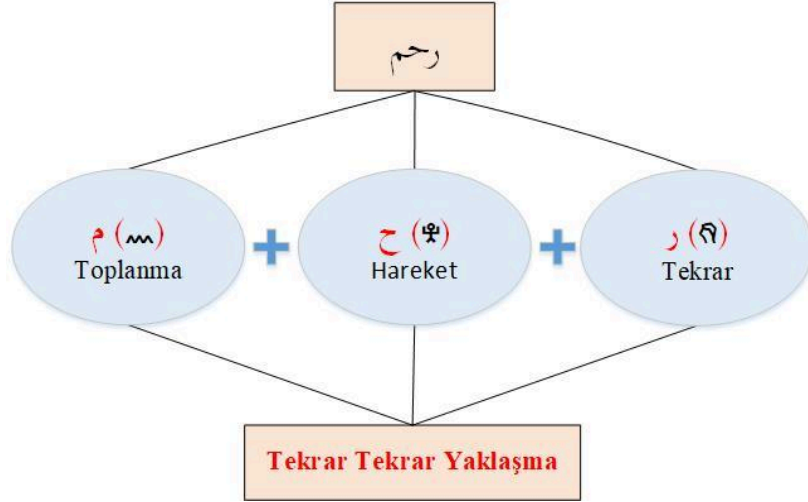
Rahman sıfatı yalnız Allah'a aittir. Başka bir varlığın sıfatı olamaz, isim olarak da konulmaması gerekir. Rahim sıfatı ise Allah'ın kullarına da ait olan bir vasıftır, isim olarak da konulması uygundur.

Rahman Kuran'da Allah lafzı gibi özel isim olarak da kullanılır. Rahim ise Kuran'da her zaman sıfat olarak kullanılır. İkisi beraber sıfat olarak geldiğinde mutlaka önce Rahman kelimesi gelir.

Etimolojisi:

ح harfi “hareket” demektir. م harfi “su” demektir, toplanmayı ifade eder. İkisi bir arada ح م “hareket edip toplanmak, yaklaşmak, yakınlaşmak” anlamındadır. Başa gelen ج baş, başlangıç, başa dönüş, tekrar anlamındadır. Sebep bildirir. Yaklaşmanın, yakınlaşmanın

tekrarlayıcı olduğunu gösterir, “tekrar tekrar yaklaşmak” anlamına gelir. Bu haliyle merhamet anlamındadır.

2) الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

“Bütün değerler şuur sahibi toplulukların eğitimcisi olan Allah’a aittir.”

İsim cümlesi									
Haber								Mübteda	
Meccur							Cârr		
Mevsûf Bedel		Sıfat	Sıfat	Mevsûf				Mübdelün minh	
Mefûlun bih Muzâfun ileyh				Şibh-i fiil Muzâf	Bedel		Muzâfun ileyh		Muzâf
Muzâfun ileyh	Muzâf								
الدِّينِ	يَوْمِ	مَالِكِ	الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ	الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ	الْعَالَمِينَ	رَبِّ	اللَّهِ	لِ	الْحَمْدُ

الْحَمْدُ

Kökü حمد'dir, camid isimdir, “değer vermek” anlamındadır. Kuran’da الْحَمْدُ şeklindeki harf-i tarifle geçişlerin hepsi Allah için gelmektedir. بِحَمْدِ şeklindeki geçişlerin hepsi rab/رَبِّ ile

beraber izafet şeklinde gelmektedir. حَمِيدٌ şeklinde sıfat-ı müşebbehe olarak yalnızca Allah için kullanılır. الْحَمْدُ istiğrak içindir yani “bütün hamdlar” anlamındadır.

Makam için mahmud/مَحْمُودٌ (değer verilen) denmekte, Peygamberimizin adı Muhammed/مُحَمَّدٌ olarak “kendisine çokça değer verilen” anlamındadır. Allah’ta ise değer verilme sıfat şeklindedir. Bu nedenle حَمِيدٌ şeklinde sıfat-ı müşebbehe olarak yalnızca Allah için kullanılır.

Etimolojisi:

م harfi su demektir. Büyüklüğü, toplanmayı, belirsizliği ifade eder. Köklerin başına gelince mekan ve zaman manası kazandırabilir. د ise hareketi ifade eder. İki kök bir araya gelince mekânda ve zamanda uzamayı ifade eder. Başına gelen ح “sıcaklık” demektir. Üçü bir arada حمد “sıcaklık gerekçesiyle yayılma”yı ifade eder. Buradaki sıcaklık soyuttur ve “değer” manasındadır. حَمْدٌ “değerin yayılması, bilinmesi, değer verilmesi” anlamındadır.

لِلَّهِ

لِلَّهِ “Allah içindir” demektir. Buradaki لِ harf-i ceri temlik veya ta’lil için olabilir. Eğer الْحَمْدُ mastar ise (değer vermek) o zaman لِ ta’lil için olur. “Değer vermek Allah içindir” anlamına gelir. Eğer الْحَمْدُ isim ise (değer) o zaman لِ temlik için olur. “Bütün değerler Allah’ın mülkündedir” anlamına gelir. “Değerlerin yönetimi Allah’a aittir” demektir.

رَبُّ

Kökü رَبٌّ olup, vezni فَعْلٌ dir. Camid, eril, müfret bir kelimedir.

Etimolojisi:

Resh (ر) harfi baş ile gösterilir ve başlangıç noktasını ifade eder. Başa dönüşle ‘tekrar’ manasına da gelir.

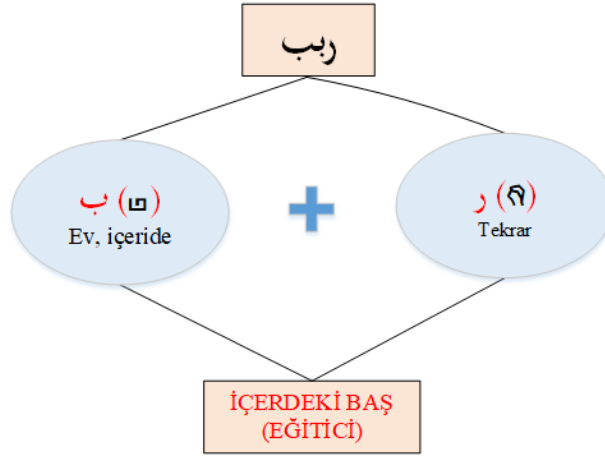
Bet (ب); ev, çadır, aile aynı zamanda içeride, ile, içerisi, dahilinde demektir.

Bu iki harften oluşan ana kök eski İbranicede ‘artmak, bereketli olmak’ gibi manalara gelmektedir. ب harfinin ‘aile’ manasına da gelmesi, üremeye ilişkili olarak artış kavramını

da izah etmektedir. İçerdeki artış olarak mana verirsek, kişinin bilgisinin artmasıyla eğitilmesi manası oluşabilir.

Diğer bir bakış açısıyla ب içeriği ifade ederken ر da başı ifade eder. Yani içeride olan baş olarak bir toplulukta baş olarak görülen, sözü dinlenen **eğitimciyi** ifade eder.

Bu nedenle ayette فَصَلَّ لِلَّهِ denmemiş, فَصَلَّ لِرَبِّكَ denmiştir. Bu nedenle tesliye etmek eğitimle ilgilidir. فَصَلُّوا لِرَبِّكُمْ şeklinde veya فَصَلُّوا لِرَبِّكُمْ şeklinde söylenmemiştir. Eğer bu şekillerde söylenseydi “Rabbinize tasliye et”veya “Rabbinize tasliye edin” denmiş olurdu ve eğitimin bireysel sorumluluğundan çok toplumsal sorumluluğu ön planda olurdu. Burada herkesin bireysel olarak kendi eğitiminden sorumlu olduğunu göstermektedir.

الْعَالَمِينَ

Kökü علم'dir. Kuran'da 74 kere الْعَالَمِينَ şeklinde marife, kurallı, eril, çoğul olarak geçmektedir.

Tekil veya ikil geçişi yoktur. Camid isim olduğu halde kurallı erkek çoğul gelen istisnai kelimelerdendir. Ortaya gelen elif bilme manasına, müşareket yani ortaklık manası katmaktadır. Bu nedenle “**aynı dönemde yaşayan ve birbirlerini bilen, birbirleri tarafından bilinen şuur sahibi topluluklar**” anlamına gelmektedir. Her zaman marife gelmesi bütün toplulukları ifade etmesinden dolayıdır.

Burada رَبِّ الْعَالَمِينَ şeklinde Allah'ın sıfatı olarak gelmektedir. “**Alemlerin eğitimcisi**” demektir. Allah'a özel bir tamlamadır. Başka birisi alemlerin rabbi olmaz.

3) الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

“Yaşatan, çalıştıran”

Rahman/ الرَّحْمَن ve Rahim/ الرَّحِيم kelimeleri burada besmeleden sonra Allah'ın sıfatı olarak ikinci defa gelmektedir.

4) مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ

“Kurallar döneminin yöneticisi”

مَالِكِ

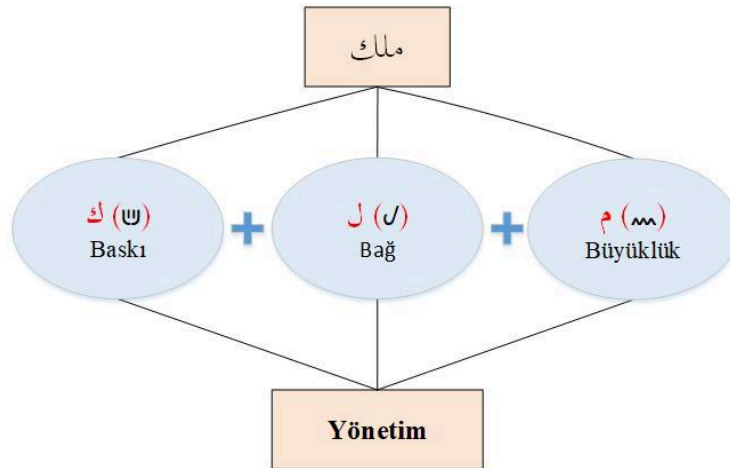
Kökü ملك dir, fiil olarak 2.babda “Yönetmek” anlamındadır. Burada ismi fail olarak gelmektedir.

Buna örnek olarak Kur'an'da Neml Suresi 23. ayette وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ diyerek erkekleri yöneten kadından bahsetmektedir. Burada هُمْ zamiri gelmektedir. Tağlib gereği هُنَّ + هُمْ = هُمْ olduğundan erkek ve kadınlardan oluşan topluluğu yönetiyor anlamına gelebileceği gibi هُمْ zahirinin döndüğü bir kelime olmadığından yalnızca erkekleri de ifade ediyebilir.

Kur'an'da ملك kökünden birçok kelime geçmektedir. Bunlardan bazıları malik/مَالِك ile ilişkili olarak aşağıda incelenmiştir.

Etimolojisi

م muazzamlık, ل bağ kurmadır. Yani bağ kurulmuş muazzam yapı manası oluşur. Sonuna gelen ك avuç demektir. Baskı, boyunduruk altına alma demektir. Sonuna geldiği için sonuçtur. Üçü bir arada “**muazzam ve birbirine bağlı yapının boyunduruk altında kontrol edilmesi**” demektir. Bu şekliyle “**yönetim**” demektir.

Melekût/مَلَكُوتِ ise bunun mübalağalıdır. Sonuna gelen و bağlantı demektir, ت hedef demektir, anlamı spesifikleştirir. Yönetimin belirli hedeflerle bağlantılı bir şekilde gerçekleşmesidir. Melekût Allah tarafından belirli hedeflerle gerçekleştirilir. Kontrol altındadır. Her şeyin gerçekleşmesinin gücü ve yönetiminin Allah'a ait olduğunu göstermektedir

Mülk/مُلْك

Mülk/مُلْك “yönetim” demektir. Bunu ayetlerle inceleyelim.

AYET	ANLAMI
AÇIKLAMA	
رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ	Rabbim bana yönetimden verdin. (Yusuf 12/101)
Yusuf Peygamber yönetici olunca “Rabbim bana yönetimden verdin.” demektir.	
فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُدُ جَالُوتَ وَآتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ وَالْحِكْمَةَ	Onları Allah'ın izniyle yendiler. Davud Calut'u öldürdü ve Allah ona (Davud'a) mülkü ve hikmeti verdi. (Bakara 2/251)
Davut Peygamber Calut'u öldürmüştür ve Allah ona mülk (yönetim) ve hikmeti vermiştir.	
أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَّ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهِ أَنْ آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ	Allah ona mülkü verdi diye İbrahim ile onun rabbi hakkında tartışan kimseyi görmedin mi? (Bakara 2/258)
İbrahim Peygamber ile rabbi hakkında tartışan kimseye tartışma gücünü verenin mülk yani yönetme gücü olduğu anlatılmaktadır.	
قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكِ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ	De ki: mülkün maliki olan Allah'ım mülkü dilediğine verirsin ve mülkü dilediğinden söküp alırsın. (Ali İmran 3/26)
Allah'ın mülkün (yönetimin) maliki olduğu yani yönetimi de yönettiği, yöneticilerin yöneticisi olduğu, istediği kimseye mülkü (yönetimi) verdiği, istediği kimseden çekip aldığı belirtilmektedir.	
وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا قَالُوا أَنَّى يَكُونُ لَهُ الْمُلْكَ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ	Ve nebileri onlara dedi ki: Allah size Talut'u melik olarak gönderdi. “Biz mülke ondan daha fazla hak sahibiyken ve ona maldan verilmemişken ona bizim üzerimizde nasıl mülk olabilir?” Dedi ki: Allah onu sizin üzerinizde seçti ve onu ilimde ve cisimde bolluk olarak artırdı. Allah mülkü dilediğine verir.

قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ وَاللَّهُ يُؤْتِي مَلَكَهُ مَنْ يَشَاءُ	(Bakara 2/247)
Bu ayette Tâlut'un melik (yönetici) seçilmesine karşı çıkıldığı anlatılmaktadır. Karşı çıkanların gerekçesi Tâlut'un mal sahibi olmamasıdır. Bu nedenle kendilerinin mülke (yönetime) daha fazla hak sahibi olduklarını iddia etmektedirler. Ayette ilim ve cisimde (büyümede) yayma özelliğine (büyük organizasyon yapma) sahip olmanın melik (yönetici) olmada asıl olduğu anlatılmaktadır. Musa'dan sonra İsrailoğullarının ileri gelenleri Allah yolunda savaşmak için nebilerinden kendileri için bir melik görevlendirmesini istemektedirler. Talut melik olarak atanınca beğenmemişlerdir.	
يَا قَوْمِ لَكُمْ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي الْأَرْضِ	Ey kavmim, bugün yerde görünenler olarak size mülk vardır. (Mümin 40/29)
Burada Firavun ailesinden bir mümin, yerde zahirler olarak bugün mülk size aittir diyerek yönetimin geçici ve sınırlı olduğunu vurgulamaktadır.	
وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ	O'na mülkte şerik yoktur. (İsra 17/111)
Allah'ın mülkte yani yönetimde bir ortağının olmadığı anlatılmaktadır.	
لَهُ الْمُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ	Göklerin ve yerin mülkü O'na aittir. (Zuhruf 43/85)
Göklerin ve yerin (Kâinatın) mülkünün (yönetiminin) Allah'a ait olduğu bildirilmektedir.	
وَنَادَى فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ أَلَيْسَ لِي مَلِكٌ مِصْرَ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِنْ تَحْتِي أَفَلَا تُبْصِرُونَ	Firavun kavmi arasında çağrıda bulundu, dedi ki: Ey kavmim, Mısır'ın ve altımdan akan nehirlerin mülkü bana ait değil mi? Görmüyor musunuz? (Zuhruf 43/51)
Firavun Mısır'ın ve altından akan nehirlerin yönetiminin kendisine ait olduğunu iddia etmektedir.	

TABLO-1

Melik/Mَلِك

AYET	ANLAMI
AÇIKLAMA	
وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعَ عِجَافٍ وَسَبْعَ سُنبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ	Ve melik dedi ki: yedi semiz inek, onları yiyen yedi cılız inek, yedi yeşil ve diğerleri kuru olan başak gördüm. (Yusuf 12/43)

Mısır yöneticisi olan melikin rüyasından bahsediyor. Yusuf Suresi'nde toplam beş kere melik ifadesi geçiyor.

فَبَدَأَ بِأَوْعِيَّتِهِمْ قَبْلَ وَعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ وَعَاءِ أَخِيهِ كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ

Kardeşlerinin kabından önce onun kabından başladı sonra onu kardeşinin kabından çıkardı. Böylece Yusuf için tuzak kurduk. Allah'ın dilemesi dışında melikin dininde kardeşini alması olmazdı. (Yusuf 12/76)

Burada melikin dini ifadesiyle melikin koyduğu, uyulması gereken kurallar bütünü ifade edilmektedir.

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيَّمُنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ

O, O'ndan başka ilah olmayan Allah'tır, meliktir, mukaddestir, selamdır, güvenilir, egemendir, etkindir, zorlayandır, büyüktür. Sizin ortak ettiklerinizden sübhandır. (Haşr 59/23)

Allah'ın sıfatı olarak Melik ifadesi geçiyor.

قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعْرَآةَ أَهْلِهَا أَدْلَةً وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ

Dedi ki: melikler bir karyeye girince orada fesat çıkarırlar ve oranın etkinlerini ast yaparlar. Böyle yaparlar. (Neml 27/34)

Sebe melikesi ileri gelenlerle konuşuyor ve meliklerin bir karyeye girdiğinde orayı bozacağını, azizlerini zeliller haline çevireceğini söylüyor.

أَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا

Gemiye gelince, denizde çalışan miskinlere aitti. Onu kusurlu yapmak istedim. Arkalarında tüm gemileri gasbeden bir melik vardı. (Kehf 18/79)

Kehf Suresi'nde Musa ile ledünden ilmi olan adam arasındaki geçen olaylardan birinde gemilere el koyan bir melikten bahsediliyor.

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ (1) مَلِكِ النَّاسِ (2) إِلَهِ النَّاسِ (3)

De ki: insanların rabbine, insanların melikine, insanların ilahına sığınırım. (Nas 114/1-3)

Nas Suresi'nde Allah için insanların meliki ifadesi kullanılıyor.

<p>وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ أذكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَاءَ وَجَعَلَكُمْ مُلُوكًا وَآتَاكُمْ مَا لَمْ يُؤْتِ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ</p>	<p>Hani Musa kavmine demişti ya: Ey kavmim, Allah'ın üzerinize olan rahmetini hatırlayın. Hani içinizde nebiler ve melikler tayin etmişti ve size hiçbir aleme vermediğini vermişti. (Maide 5/20)</p>
<p>Burada مُلُوك kelimesi فُعُول kalıbından çoğuldur. Bu kalıp فَعَلَ, فَعِلَ, فَعِيلَ, فَاعِلَ, فُعِلَ, فُعِلَ tekil kalıplarının çoğulu olarak gelir. Bu nedenle hem مَلِك hem مَالِك hem de مَلِيك kelimelerinin çoğulu olabilir. Bu ayette İsrailoğullarının tamamının melik olması söz konusu olmayacağına göre burada مَالِك kelimesinin çoğulu olma ihtimali en yüksektir. Yani Musa zamanında İsrailoğullarının tamamı malik haline gelmiştir.</p>	

TABLO-2

Melik/**مَلِك** yönetici demektir. Kural koyucudur, arkasında ordu gibi bir güç vardır. Savaşa giden yöneticiye Kuran'da melik denmektedir. Aynı zamanda Yusuf suresinde melikin dini ifadesi de kural koyucu olduğunu göstermektedir. Nebi tarafından savaş için atanması da orduyu yönettiğini göstermektedir.

مَلِيك/Melik

مَلِك kelimesinin mübalağalı ism-i fâilidir.

مَلَك/Melek

AYET	ANLAMI
AÇIKLAMA	
<p>وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكَفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ</p>	<p>(Hiçbir beşerin) Size melekleri ve nebileri rabler edinmenizi emretmesi olmaz. Siz Müslümanlar olduktan sonra size küfrü mü emreder? (Ali İmran 3/80)</p>
<p>Meleklerin rab edinilmesi durumu vardır.</p>	
<p>مَا نُنزِّلُ الْمَلَائِكَةَ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُوا إِذًا مُنظَرِينَ</p>	<p>Melekleri ancak hak ile indiririz. O zaman onlar (kafirler) süre tanınanlar olmazlar. (Hicr 15/8)</p>
<p>Meleklerin ancak hak ile indirilmesi anlatılmaktadır.</p>	

<p>يُنزِلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ</p>	<p>Kullarından dilediğine melekleri emrinden ruh ile "Benden başka ilah yoktur. Bana ittika edin." şeklinde uyarın diye indirir. (Nahl 16/2)</p>
<p>Meleklerin ruhla beraber indirilmesi.</p>	
<p>أَفَأَصْفَاكُمْ رَبُّكُم بِالْبَنِينَ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِنَاثًا إِنَّكُمْ لَتَقُولُونَ قَوْلًا عَظِيمًا</p>	<p>Rabbiniz size erkekleri seçip kendine meleklerden kızları mı edindi? Kesinlikle büyük laf ediyorsunuz. (İsra 17/40)</p>
<p>Meleklerin cinsiyetinin olmadığı vurgulanıyor.</p>	
<p>وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ</p>	<p>Melekleri arşın etrafını çevirmiş rablerini hamd ile tesbih ederken görürsün. (Zümer 39/75)</p>
<p>Meleklerin arşın havlinde bulunmaları, Allah'ı tesbih etmeleri ve görünür olmaları anlatılıyor.</p>	
<p>وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمَنِ إِنَاثًا أَشْهَدُوا خَلْقَهُمْ سَتُكْتَبُ شَهَادَتُهُمْ وَيُسْأَلُونَ</p>	<p>Rahman'ın kulu olan melekleri dişi kıldılar. Onların yaratılışına mı şahit oldular? İlerde şهادetleri yazılacak ve onlardan sorulacak. (Zuhruf 43/19)</p>
<p>Melekler Rahman'ın kuludur ve cinsiyetleri yoktur.</p>	
<p>فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّيْتَهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ</p>	<p>Melekler yüzlerine ve arkalarına vurarak onları vefat ettirince ne olacak? (Muhammed 47/27)</p>
<p>Meleklerin vefat ettirmesi</p>	
<p>قُلْ يَتَوَفَّاكُم مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ</p>	<p>De ki: Size vekil kılınan ölüm meleği sizi vefat ettirir ve rabbinize döndürülürsünüz. (Secde 32/11)</p>
<p>Ölüm meleğinin vefat ettirmesi.</p>	
<p>وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ</p>	<p>Hani meleklerle "Adem'e secde edin." demiştik, İblis dışında hemen secde etmişlerdi. (Kehf 18/50)</p>
<p>Meleklerin Adem'e secde etmesi.</p>	

يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا بُشْرَى يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ حَجْرًا مَحْجُورًا	Melekleri görecekları gün/dönem suçlulara hiçbir müjde yoktur ve melekler "Kısıtlı, kısıtlanmış" derler. (Furkan 25/22)
Meleklerin görüldüğü bir dönemin olması	
تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ	Melekler ve ruh O'na miktarı elli bin sene olan bir dönemde yükselir. (Mearic 70/4)
Melekler ve ruhun miracı	
وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ	Eğer onun aleyhine birbirinize arka çıkarmanız, muhakkak ki onun mevlası Allah'tır, Cebraildir, müminlerin salihidir. Bunun arkasından melekler de arka çıkandır. (Tahrim 66/4)
Meleklerin mevla olması ve Cibril'in meleklerden olmaması	
يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ	Ruhun ve meleklerin saf halde kıyam ettikleri gün ancak Rahman'ın ona izin verdiği kimse konuşabilir. (Nebe 78/38)
Burada Ruh ve Melekler diyor. Rahman'ın izni dışında konuşamıyorlar.	
وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (31) قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ (23)	Ve Adem'e isimleri öğretti sonra onları meleklerle sundu ve dedi ki: Bana bunların ismini haber verin, eğer doğru söyleyenler iseniz. Dediler ki: Sübhansın. Senin bize öğrettiğin dışında bizim hiçbir ilmimiz yoktur. Sen alimsin, hakimsin. (Bakara 2/31-32)
Melekler Adem gibi bilgi üretmiyorlar. Ancak Allah'ın öğrettiği kadar bilgiye sahip olabiliyorlar.	
إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِأَلْفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُرَدِّفِينَ	Hani rabbinizden yardım istemiştiniz de O da size cevap vermişti: Sizi mürdif meleklerden bin ile destekleyeceğim. (Enfal 8/9)
Meleklerin savaşta yardım etmesi (münzel melekler, müsevvim melekler, mürdif melekler olarak farklı vasıflarda eleklere olduğunu öğreniyoruz.)	
إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَانْتَبِهُوا الَّذِينَ آمَنُوا سَأُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا	Hani rabbiniz meleklerle vahyetmişti: Ben sizinle beraberim. İman edenleri tespit edin. Kafirlerin kalplerine korku salacağım. Boyunlar üstüne vurun ve tüm parmaklara vurun. (Enfal 8/12)

الرُّعْبَ فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ	
Meleklerle vahyedilmesi, Allah'ın meleklerle beraber olması	
اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ	Allah meleklerden ve insanlardan elçiler seçer. Allah işitendir, görendir. (Hac 22/75)
Allah'ın meleklerden ve insanlardan resuller seçmesi (Meleklerin hepsi resul değil, resul olarak seçilenleri var)	
الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةَ رُسُلًا أُولِي أَجْنَحَةٍ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ	Hamd göklerin ve yerin yaratıcısı, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler kılan Allah'adır. Dilediğini yaradılıştta artırır. Allah her şeye kadirdir. (Fatr 35/1)
Meleklerin ikişer, üçer, dörder kanatlı resuller kılınması. İki kanatlı demek, üç boyut içinde hareket eden demektir, üç kanatlı demek dört boyut içinde hareket eden demektir, dört kanatlı demek beş boyut içinde hareket eden demektir.	
وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ	Hani rabbın meleklerle demişti ya: Ben arzda halife kılacağım. Dediler ki: orada fesat çıkaracak ve kan akıtacak birini mi kıldın? Biz seni hamd ile tesbih ederiz ve seni kutsarız. Allah dedi ki: Ben sizin bilmediklerinizi bilirim. (Bakara 2/30)
Meleklerin insanın yeryüzünde fesad çıkaracağını ve kan dökceğini bilmesi. Bunu bilmelerinin üç sebebi olabilir: <ul style="list-style-type: none"> • Yerde daha önceden cinlerin halife olması ve onların da kan döküp fesat çıkarmaları • Başka gezegenlerdeki insanların davranışından dolayı bilmeleri • Homo sapiens öncesindeki türlerin bu şekilde davranış göstermesinden dolayı bilmeleri 	
وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ	Hani rabbın meleklerle demişti ya: genlerle dizili olan DNA'dan ölümlü yaratacağım. (Hicr 15/28)
Meleklerin insanın yaratılışı hakkında bilgilendirilmesi	
وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ أَهَؤُلَاءِ إِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ	Onları topluca haşredeceği günü (düşün) sonra meleklerle der ki: İşte bunlar size ibadet edenlerdir. (Sebe 34/40)
Meleklerle ibadet edilmesi	

<p>إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَٰئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ (161) خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ (162) كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ وَشَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ (86) أُولَٰئِكَ جَزَاؤُهُمْ أَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ (87)</p>	<p>Allah'ın, meleklerin, insanların laneti topluca küfredenlerin ve kafir iken ölenlerin üzerinedir. (Bakara 2/162) Resulün hak olduğuna şahadet ettikleri ve kendilerine beyyineler geldiği halde imanlarından sonra küfreden kavme Allah nasıl hidayet eder? Allah zalim kavme hidayet etmez. Onların cezaları; Allah'ın, meleklerin ve insanların lanetinin üzerlerine olmasıdır. (Ali İmran 3/86-87)</p>
<p>لَيْسَ الْبِرُّ أَنْ تُولُوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَىٰ حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ</p>	<p>İyilik yüzleri doğuya ve batıya çevirmek değildir. İyilik; Allah'a, ahir yevme, meleklerle, kitaba ve nebilere iman eden, malı severek akrabaya, yetimlere, miskinlere, yolda kalmışa, isteyene ve kölelere veren, namazı ikame eden, zekatı veren ve sözleştiğinde sözünü yerine getiren, zorluğa, darlığa ve zor döneme sabredenlerdir. (Bakara 2/177)</p>
<p>Allah, ahir yevm, melekler, kitap ve nebilere iman birlikte geçmiştir.</p>	
<p>وَأَنْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ (16) وَالْمَلَكُ عَلَىٰ أَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ (فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ) (17)</p>	<p>Gök yarıldı, o gün içinde yarıktır. Melek(ler) onun kenarları üstündedir ve rabbinin arşını onların üzerinde sekiz (melek) taşır. (Hakka 69/16-17)</p>
<p>Meleklerin semanın kenarlarının üzerinde olması</p>	

<p>وَلَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ مَلَائِكَةً فِي الْأَرْضِ يَخْلُقُونَ</p>	<p>İsteseydik sizden arzda halife olacak melekler tayin ederdik. (Zuhruf 43/60)</p>
<p>Meleklerin insanlara halef olması</p>	
<p>وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَقَرُ (27) لَا تَبْقَى وَلَا تَذَرُ (28) لَوَاحَةٌ لِلْبَشَرِ (29) عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ (30) وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزِدَّادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيْمَانًا وَلَا يَرْتَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرَى لِلْبَشَرِ</p>	<p>Sagar nedir bilir misin? Ne geride bırakır ne de terk eder. Beşeri baskılar. Üzerinde 19 (melek) vardır. Ateş ashabını ancak melekler kıldık ve sürelerini de küfredenler için ancak fitne kıldık ki kitap verilenler kesin bir bilgiyle inansın, iman edenlerin imanı artsın, müminler ve kitap verilenler şüpheye düşmesin ve kalplerinde hastalık olanlar ve kafirler “Allah bu örnek ile ne irade etti?” desinler. Böylece Allah dilediğini saptırır, dilediğine hidayete eder. Rabbinin ordularını ancak kendisi bilir ve o beşer için sadece bir hatırlatmadır. (Müddesir 74/27-31)</p>
<p>Ateş ashabının yalnızca melekler olarak kılınması: Burada melekler nekre gelmiştir. 19 sayısı ile gelen ma'dûd ifade edilmemiştir. 19 olarak sayılan belli değildir. Ayetin devamında melekler olarak fehmedilmektedir. Ancak 19 sayısının küfredenler için fitne olması, kendilerine kitap verilenlerin kesin inanması için, iman edenlerin imanının artması için, kendilerine kitap verilenlerin ve müminlerin şüphelenmemesi için ve kalplerinde hastalık olanların ve kâfirlerin “Allah bununla örnek olarak ne irade etti?” demeleri için olduğu söylenmektedir. Devamında “Rabbinin ordularını yalnızca kendisi bilir.” denmektedir. Bu nedenle bu 19 sayısı 19 melek olabileceği gibi 19 ordu da veya başka bir şey de olabilir. Meleklerin nekre gelmesi de sayıları fitne olan meleklerin belirli bir melek topluluğu olmadığını gösterir.</p>	
<p>قُلْ لَوْ كَانَ فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةٌ يَمْشُونَ مُطْمَئِنِّينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَسُولًا</p>	<p>De ki: Eğer yerde huzur içinde yürüyen melekler olsaydı biz de onlara gökten melek olan bir elçi gönderirdik. (İsra 17/95)</p>
<p>Eğer yerde melekler yaşasaydı onlara gelen resul melek olurdu. İnsanlar yaşadığı için insana insan resul geliyor.</p>	

<p>يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا فُؤَا أُنْفُسِكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ</p>	<p>Ey iman edenler, kendiniz ve ehlinizi yakıtı insanlar ve taş olan, üzerinde haşin, şiddetli, Allah'ın onlara emrettiğine isyan etmeyen ve emrolundukları şeyi yapan melekler olan ateşten koruyun. (Tahrim 66/6)</p>
<p>Yakıtı insanlar ve taşlar olan bir tür ateşin üzerinde galiz ve şiddetli meleklerin olması ve Allah'a kesin itaat etmeleri.</p>	
<p>إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا</p>	<p>Muhakak ki Allah ve melekler nebiyi desteklerler. Ey iman edenler, ona (nebiye) destek olun ve tam bir teslimiyetle teslim olun. (Ahzab 33/56)</p>
<p>Allah ve meleklerinin nebiye destek olmaları</p>	
<p>مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ</p>	<p>Kim Allah'a, meleklerine, elçilerine, Cibril'e ve Mikail'e düşman olursa muhakkak ki Allah kafirlerin düşmanıdır.</p>
<p>Cibril ve Mikâil melek değil, meleklerle atıf olarak gelmelerinden bunu anlıyoruz. Allah'a, elçilerine ve meleklerle düşmanlık yapanlar kafir olmuşlardır.</p>	
<p>وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ</p>	<p>Ve dediler ki: Haşa, bu bir ölümlü değildir. Bu ancak bir melektir.</p>
<p>Yusuf Peygamber'in beşer değil, melek olduğunun kadınlar tarafından ifade edilmesi ile o dönemde meleklerin doğa üstü varlıklar olduğu inancının olduğunu anlıyoruz.</p>	
<p>وَقَالُوا مَا لِهَذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمَشِي فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلَا أَنْزَلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونُ مَعَهُ نَذِيرًا</p>	<p>Ve dediler ki: Bu elçiye de ne oluyor? Yemek yiyor ve çarşıda geziyor. Uyarıcı olarak yanında olması için ona bir melek indirilmeli değil miydi? (Furkan 25/7)</p>
<p>Resullerin insan üstü olmasının beklenmesi, meleklerin onlara eşlik etmesinin beklenmesi.</p>	
<p>وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمَوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَى</p>	<p>Göklerde nice melek vardır ancak Allah dilediğine ve rıza gösterdiğine izin verdikten sonra şefaathleri bir işe yarar. (Necm 53/26)</p>
<p>Ancak Allah'ın izin vermesiyle meleğin şefaath edebilmesi.</p>	

TABLO-3

Melekût/مَلَكُوت

Kuran’da dört kere geçmektedir. İki semavat ve arzın melekûtu, ikisi ise her şeyin melekûtu şeklindedir.

AYET	ANLAMI
AÇIKLAMA	
وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ آزرَ اتَّخِذْ أَصْنَامًا آلِهَةً إِنِّي أَرَاكَ وَقَوْمَكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ (74) وَكَذَلِكَ نُرِي إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ (75)	Hani İbrahim babası Azer’e “Putları ilah mı ediniyorsun? Seni ve kavmini açık bir dalalet içinde görüyorum.” demişti. İşte böyle İbrahim’e göklerin ve yerin melekutunu/yönetimini gösteririz. Kesin olarak inananlardan olması için (böyle yaparız). (Enam 6/74-75)
Semavat ve arzın melekûtu: Üç boyutlu uzay içindeki yönetim, şeyleri değiştirme, dönüştürme gücü	
إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ (82) فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ (83)	Bir şeyi irade ettiğinde O’nun emri ona “Ol” demektir, o da hemen olur. Her şeyin melekutu/yönetimi elinde olan sübhandır ve O’na döndürüleceksiniz. (Yasin 36/82-83)
Her şeyin melekûtu: Beş boyutlu uzay içindeki yönetim, bütün seçenekleri değiştirme, dönüştürme gücü	

TABLO-4

يَوْم

Kökü يوم’dır, zaman zarfı olarak kullanılan gayr-ı mutasarrıf bir kelimedir. الْيَوْمَ şeklinde gelirse “bugün” demektir. Ayı zamanda ahd için harf-i tarifile gelir, o zaman belirli bir günü ifade eder.

يَوْمَ şeklinde izafetle gelirse muzafun ileyhi olan kelime ya da cümlenin gerçekleştiği dönemi ifade eder. Aşağıdaki ayetlerden de anlaşılacağı gibi hem “gün” hem “dönem” manasına gelebildiği gibi “gündüz” manasına da gelmektedir. Aslında genel manada dönem demek gayet uygun olmaktadır. Çünkü alınan moda göre dönem tüm manaları içerebilir. Modun 24 saat olması gün, 12 ay olması yıl manasına gelecektir.

AYET	ANLAMI
AÇIKLAMA	

أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ	Sayıllı günlerde (oruç tutun). Sizden kim hasta olur veya yolculuk halinde olursa, diğler günlerde sayışındadır. (Bakara 2/184)
Bu ayette sayıllı günler ifadesi geçmektedir. Ramazan ayı için söylenmektedir. Nekre gelmesinin sebebi Ramazan ayının günlerinin sürekli değışmesidir.	
سِيرُوا فِيهَا لَيَالِيًا وَأَيَّامًا آمِنِينَ	Orada geceleri ve gündüzleri güven içinde gezin. (Sebe 34/18)
Burada geceler ve günler birbirine atfedilmiştir. Gün, gündüz anlamında kullanılmıştır.	
سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَانِيَةَ أَيَّامٍ حُسُومًا	Onları yedi gece ve sekiz gün aralıksız olarak ona boyun eğdirdi. (Hakka 69/7)
Yedi gece ve sekiz gün şeklinde kullanılmıştır. Burada da gün gündüz anlamındadır.	
وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ	O, gökleri ve yeri yedi dönemde yaratandır. (Hud 11/7)
أَيَّامٍ gün değıl dönem manasındadır.	

TABLE-5

Kur'an'da hem isim hem de sıfat tamlaması şeklinde gelmektedir. Bu tamlamalarla يَوْمُ kelimesinin manası daha iyi anlaşılmalıdır. Aşağıdaki tabloda bunlara yer verdik

İsim tamlaması (isim-isim şeklinde) ve sıfat tamlaması olarak geçen يَوْمُ kelimeleri:

Geçiş	Tamlama	Anlam
يَوْمِ الدِّينِ	İsim	Düzen dönemi
يَوْمِ الْقِيَامَةِ	İsim	Kıyamet dönemi
يَوْمِ الْفُرْقَانِ	İsim	Furkan dönemi
يَوْمِ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ	İsim	En büyük hac dönemi
يَوْمِ حُنَيْنٍ	İsim	Huneyn dönemi
أَيَّامِ اللَّهِ	İsim	Allah'ın dönemleri
يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ	İsim	Bilinen vaktin dönemi

يَوْمَ الْحَسْرَةِ	İsim	Hasret dönemi
يَوْمَ الزَّيْنَةِ	İsim	Süs dönemi
يَوْمِ الظَّلَّةِ	İsim	Gölgelik dönemi
يَوْمِ الْبَعْثِ	İsim	Diriliş dönemi
يَوْمَ الْفَتْحِ	İsim	Fetih dönemi
يَوْمَ الْفَصْلِ	İsim	Ayrılık dönemi
يَوْمِ الْحِسَابِ	İsim	Hesap dönemi
يَوْمَ الْأَرْقَةِ	İsim	Daralan vaktin dönemi
يَوْمِ الْأَحْزَابِ	İsim	Hizipler dönemi
يَوْمَ الْجَمْعِ	İsim	Toplanma dönemi
يَوْمِ الْوَعْدِ	İsim	Tehdit dönemi
يَوْمِ الْخُلُودِ	İsim	Kalıcılığın dönemi
يَوْمِ الْخُرُوجِ	İsim	Çıkışın dönemi
يَوْمِ نَحْسٍ مُسْتَمِرٍّ	İsim	Kesilmeden süren aksiliğın dönemi
يَوْمِ الْجُمُعَةِ	İsim	Toplantı dönemi
يَوْمِ التَّغَابُنِ	İsim	Tegabün dönemi
الْيَوْمِ الْآخِرِ	Sıfat	Ahir dönem
يَوْمٍ عَظِيمٍ	Sıfat	Büyük dönem
يَوْمٍ كَبِيرٍ	Sıfat	Büyük dönem
يَوْمِ الْإِيمِ	Sıfat	Elim dönem
يَوْمٍ عَصِيبٍ	Sıfat	Bağlayan dönem
يَوْمٍ مُّحِيطٍ	Sıfat	Kuşatan dönem
يَوْمٍ عَاصِفٍ	Sıfat	Şiddetli esen dönem

يَوْمٌ عَقِيمٌ	Sıfat	Kısır dönem
يَوْمٌ مَعْلُومٌ	Sıfat	Bilinen dönem
يَوْمٌ عَسِيرٌ	Sıfat	Zor dönem
يَوْمٌ عَسِيرٌ	Sıfat	Zorlu dönem
الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ	Sıfat	Gelip geçen dönemler
يَوْمًا ثَقِيلًا	Sıfat	Ağır dönem
الْيَوْمِ الْمَوْعُودِ	Sıfat	Vaat edilen dönem

الدِّين

Din kelimesi mana değişikliğine uğramıştır. Günümüzde sosyolojik manada kullanılan din kelimesi ile Kuran'da geçen din kelimesi farklı anlamlardadır.

Günümüzde din kelimesi "inanç" anlamındadır. Hıristiyanlık dini, Yahudilik dini, İslam dini şeklinde kullanılmaktadır. Kuran'da Hıristiyanlık dini ve Yahudilik dini ifadesi geçmediği gibi İslam dini ifadesi de geçmez, "**din olarak İslam**" ifadesi geçer. Din kelimesi Kuran'da düzen (hukuk düzeni) anlamındadır.

Sözlüklerde de din kelimesi inanç anlamında değildir.

- Makayisu- Luga (İbn Fâris, ö.1004) bu kelimenin manasının **الانقياد والذُّل** den geldiğini söylüyor. Yani uysallık ve ast olmak.

(دين) الدال والياء والنون أصلٌ واحدٌ إليه يرجع فروعه كلها. وهو جنسٌ من الانقياد والذُّل). فالدين: الطاعة، يقال دان له يدين ديناً، إذا أصحَبَ وانقاد وطاع. وقومٌ دينٌ، أي مُطيعون منقادون. والمدينة كأنها مفعلة، سميت بذلك لأنها تقام فيها طاعةٌ ذوي الأمر.

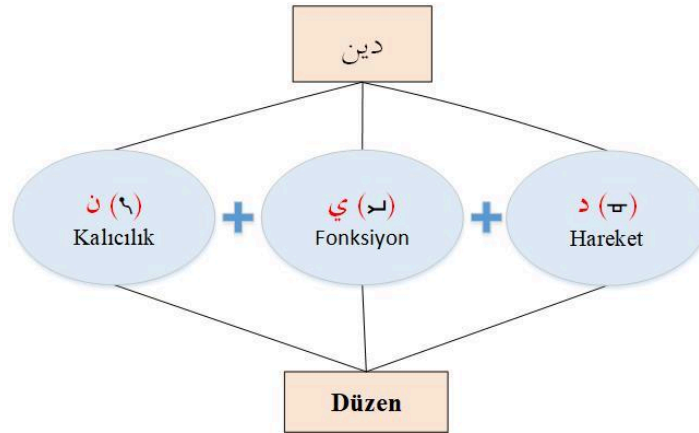
- "İnkıyad ve zülden bir cinstir" diyor. Yani uysallık ve ast olmanın bir cinsidir. Din, itaattir. Denilir ki "ona deyn etti, deyn eder ve dinen". "Arkadaş olduğu, uysal olduğu ve itaat ettiği zaman" denilir.
- Kavmun dinun ifadesi de "uysallıkla itaat edenler" demektir.
- Medine, onun içinde emir sahiplerine itaatin kıyam etmesinden dolayı bu şekilde isimlendirilir.

دين düzen demektir. Talimatlara, emirlere ve kurallara uysallıkla itaat etmek manasındadır. دين kökünden ikinci babdan mastardır. Bu mastar manasından aynı kelime uysallıkla itaat edilen talimatlar, emirler ve kurallar bütünüdür, hukuk düzenidir.

Etimolojisi:

- د (kapı), ي (el) ve ن (filiz) harflerinden oluşur.
- د harfinin temel manası kapıdır ancak onunla ilişkili başka birçok anlamı da vardır. *İleri ve geri hareket* anlamına gelir, çadırdan veya kapıdan içeri girip, geri çıkmak gibi. Bu da harfe “hareket” manası kazandırır.
- ي harfinin piktografisi bir kol ve eldir. Anlamı; çalışmak, yapmak ve fırlatmaktır, elin işlevlerinde olduğu gibi. Bir nevi “fonksiyon” demektir.
- ن harfinin antik piktografisi çıkan bir tohum olup yeni bir nesil fikrini temsil eder. Buradan “devamlı” ve “kalıcı” anlamları da kazanır.

د kapı demektir. İleri geri hareket anlamına gelir. ن tohum demektir. Nesli ifade eder ve ardışıklıkla beraber devamlılığı gösterir. İkisi bir arada دن ardışık şekillerde ileri geri hareketi ifade eder. Bu şekliyle birbirlerine gitme gelmeyi, yaklaşmayı gösterir. Ortaya gelen ي el demektir. Fonksiyonu ifade eder. İleri geri gitme, yaklaşma sürecinin bir fonksiyon olduğunu gösterir. Bu şekliyle üçü bir arada دين “**kişiler arasında meydana gelen fonksiyonel hareketler**” anlamına gelir. Burada fonksiyon bu hareketlerin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesini sağlayan kurallar bütünüdür. Kişiler arasındaki ilişkilerde uyulması gereken kurallardır. Bu şekliyle din demektir. Kurallara dayanan mal hareketleri, borçlanma da deyn demektir.

Kur'an'da **الدِّينِ** **يَوْمِ** dışında aşağıda geçen ifadeleri de inceleyeceğiz.

- **يَوْمَ الْقِيَامَةِ**
- **الْيَوْمِ الْآخِرِ**
- **الْآخِرَةَ**
- **يَوْمَ يُبْعَثُونَ**

الدِّينِ **يَوْمِ** şeklinde geçişler

AYET	ANLAMI
AÇIKLAMA	
قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ (34) وَإِنَّ عَلَيْكَ (35) اللَّعْنَةَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ	Dedi ki: Çık oradan, sen kovuldun. Kesinlikle din yevmine kadar üzerine lanet var. (Hicr 15/34-35)
İblisin üzerinde din yevmine kadar lanetin olması	
وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ	(O) Din yevminde hatalarımı affetmesini umduğumdur. (Şuara 26/82)
Burada İbrahim Peygamber din yevminde Allah'ın hatalarına mağfiret etmesini bekliyor.	
وَقَالُوا يَا وَيْلَنَا هَذَا يَوْمُ الدِّينِ	Dediler ki: Vay bize, bu din yevmidir. (Saffat 37/20)
Burada din yevminin gerçek olduğunu görüp hayıflanılanlar vardır.	
قَتَلَ الْخَرَّاصُونَ (10) الَّذِينَ هُمْ فِي غَمْرَةٍ (12) سَاهُونَ (11) يَسْأَلُونَ أَيَّانَ يَوْمِ الدِّينِ	Kahrolsun kafadan atanlar, yanılıyla dalgınlık içinde olanlar "Din yevmi ne zaman?" diye sorarlar. (Zariyat 51/10-12)
Burada kafadan atanlar din yevminin ne zaman olduğunu soruyorlar.	
ثُمَّ إِنَّكُمْ أَيْهَا الضَّالُّونَ الْمُكْذِبُونَ (51) لَأَكَلُونَ (52) مِنْ شَجَرٍ مِنْ زَقُّومٍ (54) فَمَالِئُونَ مِنْهَا (53) الْبُطُونَ فَشَارِبُونَ عَلَيْهِ مِنَ الْحَمِيمِ	Sonra siz ey sapanlar ve yalanlayanlar, zakkum ağacından içenler, karınlara ondan(ateşten) dolduranlar, üzerine kaynar sudan içenler, bu din yevminde onların konaklamasıdır. (Vakıa 56/51-56)

فَشَارِبُونَ شُرْبَ الْهَيْمِ (55) هَذَا نَزَلَهُمْ يَوْمَ (الدِّينِ) 56)	
Burada mükezzib dalalettekiler zakkumdan yerler, sıcak su içerler ve bu durum onların din yevmindeki konaklanmalarınıdır. Buna göre din yevminin bir döneminde yeme içme vardır ve suçlular kötü bir şekilde ağırlandıdır.	
إِنَّ الْأُبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ (13) وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ (14) يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الدِّينِ (15) وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ (16)	Muhakkak ki iyiler nimet içinde, ahlaksızlar ateş içindedir. Din yevminde ona(ateşe) yaslanırlar ve ondan kaçamazlar. (İnfitar 82/13-16)
Din yevminde suçluların ateşe girme durumu vardır. Bu da din yevminin içinde suçların cezasının olduğunu göstermektedir.	
وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الدِّينِ (17) ثُمَّ مَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الدِّينِ (18) يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ (19)	Din yevmi nedir bilir misin? Sonra din yevmi, nedir bilir misin? kimsenin kimseye bir şeye güç yetiremeyeceği gün(dür). O gün tüm işler Allah'a aittir. (İnfitar 82/17-19)
Bu ayetlerde din yevmi iki kere tekrarlanmıştır. İkincide zamir gelmemiştir. Bu nedenle ikisi arasında fark vardır. Değişime uğrama yani din yevminin iki ayrı dönemi olduğunu göstermektedir. Arada ثُمَّ gelmiştir. Din yevminin birinci dönemi ile ikinci dönemini göstermektedir. Daha sonra bu yevimde hiçbir nefsin hiçbir nefse hiçbir şeyle yönetme gücünün olmaması ve işlerin tamamının Allah'a ait olduğu söylenmektedir.	

TABLO-6

يَوْمَ الْقِيَامَةِ şeklinde geçişler

AYET	ANLAMI
AÇIKLAMA	
يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَى أَشَدِّ الْعَذَابِ	Kıyamet yevminde azabın en şiddetlisine döndürülürler. (Bakara 2/85)
Kıyamet yevminde azaba döndürülme var.	
اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ	Allah kıyamet yevminde ihtilaf ettikleri şeyde onların arasında hüküm verir. (Bakara 2/113)
Kıyamet yevminde ihtilaf edilen şeyler hakkında Allah'ın hüküm vermesi.	

<p>إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ الْكِتَابِ وَيَشْتَرُونَ بِهِ تَمَنَّا قَلِيلًا أُولَئِكَ مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ</p>	<p>Allah'ın kitaptan indirdiğini gizleyenler, onunla az bir şey satın alırlar. Onlar batınlarında ancak ateş yerler ve kıyamet yevminde Allah onlarla konuşmayacak ve tezkiye etmeyecek. Onlara elim bir azap vardır. (Bakara 2/174)</p>
<p>Kıyamet yevminde Allah'ın onlarla konuşmaması ve onların tezkiye edilmemesi</p>	
<p>زِينٍ لِلَّذِينَ كَفَرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَيَسْخَرُونَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ اتَّقَوْا فَوْقَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ</p>	<p>Küfredenlere dünya hayatı süslenildi. İman edenlerle alay ederler. Sığınanlar kıyamet yevminde onların üstündedir. Allah dilediğini hesapsız rızıklandırır. (Bakara 2/212)</p>
<p>Kıyamet yevminde bir seviyelendirme var.</p>	
<p>إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ إِنِّي فَتَحْتُ لَكَ الْبَابَ وَجَعَلْتُكَ مَنصُورًا وَأَنْزَلْنَاكَ فِي قُلُوبِ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَكَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا فَاذْهَبْ فِيهَا بِآيَاتِنَا أَنْتَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ قَوْمِكَ وَمَا كَانَ لِأُولَئِكَ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ</p>	<p>Hani Allah İsa'ya demişti ya "Ey İsa, seni vefat ettireceğim, yanıma yükselteceğim, seni küfredenlerden arındıracağım ve sana tabi olanları kıyamet yevmine kadar küfredenlere üstün kılacağım sonra dönüşünüz banadır. İhtilaf ettiğiniz şeylerde aranızda hakemlik yaparım." (Ali İmran 3/55)</p>
<p>Kıyamet yevmine kadar İsa'ya uyanların küfredenlerin üzerinde kılınması. Bu durum kıyamet yevminin ikinci hayatın ilk dönemi olduğunu gösterir.</p>	
<p>وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ وَمَنْ يَغْلُ فَإِنَّ اللَّهَ يُخَالِفُ بِمَا غُلَّ يَوْمَ يَأْتِي الْقِيَامَةَ بِمَا غُلَّ وَهُم لَا يُظْلَمُونَ</p>	<p>Nebinin yağmalaması olmaz. Kim yağmalarsa kıyamet yevminde yağmaladığıyla gelir. Herkese karşılığı tam verilir ve onlara zulmedilmez. (Ali İmran 3/161)</p>
<p>Dünya hayatında yapılanlar kıyamet yevminde onunla gelme olarak ifade ediliyor.</p>	
<p>كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّقُونَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ زُحِرَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ</p>	<p>Her nefis ölümü tadacaktır. Kıyamet yevminde ecirleriniz verilir. Kim ateşten uzaklaştırılıp cennete sokulursa kurtuluşa ermiştir. (Ali İmran 3/185)</p>
<p>Kıyamet yevminde ücretlerin ödenmesi ve bunun sonucunda ateşten uzaklaştırılıp cennete girdirilenin fevzde olması</p>	

<p>رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ</p>	<p>Rabbimiz, ve bize ve elçine vaat ettiğini bize ver ve bizi kıyamet yevminde rezil etme. Muhakkak ki Sen sözünden caymazsın. (Ali İmran 3/194)</p>
<p>Kıyamet yevminde rezil olma durumu</p>	
<p>اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ</p>	<p>Allah ondan başka ilah olmayandır. Sizi içinde hiçbir şüphe olmayan kıyamet yevmine doğru toplayacak. (Nisa 4/87)</p>
<p>Allah'ın kıyamet yevminde değil, kıyamet yevmine doğru toplaması. Buradan toplanmanın kıyamet yevminde olmadığını, toplanmanın o yöne doğru olduğunu anlıyoruz.</p>	
<p>هَآأَنْتُمْ هَؤُلَاءِ جَادَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَمَنْ يُجَادِلُ اللَّهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيْلًا</p>	<p>Siz dünya hayatında onlar için mücadele ettiniz. Kim kıyamet yevminde onlar için Allah ile mücadele edecek ya da kim onlara vekil olacak? (Nisa 4/109)</p>
<p>Kıyamet yevminde Allah'a karşı onlar için kim mücadele edecek ya da kim onlara vekil olacak denmektedir. Buna göre kıyamet yevminde kimse kimseyi savunamayacaktır. Avukatlık kıyamet yevminde yoktur.</p>	
<p>وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لِيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا</p>	<p>Kitap ehlinde onun ölümünden önce ona inanmayacak kimse yoktur ve kıyamet yevminde onlara şehitlik eder. (Nisa 4/159)</p>
<p>İsa Peygamber'in kıyamet yevminde ona iman edenler için şehitlik yapması. Buradan yargılanmanın grup grup olduğu anlaşılabilir.</p>	
<p>وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَىٰ أَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ فَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ فَأَعْرَبْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَسَوْفَ يُنَبِّئُهُمُ اللَّهُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ</p>	<p>"Biz Hıristiyanız" diyenlerden söz aldık. Onlar kendilerine zikredilen şeyden bir kısmını unuttular. Onların arasına kıyamet yevmine kadar düşmanlık ve nefret koyduk sonra Allah onlara yaptıklarını haber verecek. (Maide 5/14)</p>
<p>Biz Hıristiyanlarız diyerek örgütlenenlerin misaklarından kendilerine düşeni unuttukları ve aralarında kıyamet yevmine kadar düşmanlık ve nefretin yayılacağı ve Allah'ın onlara yaptıklarını haber vereceği söyleniyor.</p>	
<p>يَسْأَلُ أَيَّانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ (6) فَإِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ (7) وَخَسَفَ الْقَمَرُ (8) وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ 9))</p>	<p>"Kıyamet yevmi ne zaman?" diye sorarlar. Gözler kamaşınca, ay batınca, ay ve güneş toplanınca. (Kıyamet 75/6-9)</p>
<p>Kıyamet yevminin zamanını soruyor ve zamanı için üç olay söyleniyor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Göz kamaşması • Kamerin husufu (Batması) • Şems ve Kamerin (Güneş Sisteminin) bir araya toplanılması 	

<p>قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ</p>	<p>De ki: Kim Allah'ın kullarına çıkardığı ziyneti ve rızktan tayyibatı haram eder? De ki: O dünya hayatında iman edenler içindir. Kıyamet yevminde (onlara) hastır. Bilen kavim için ayetleri böyle açıklarız. (Araf 7/32)</p>
<p>Bu ayetlerde ziynet ve tayyibe rızkın dünya hayatında iman edenler için olduğu, kıyamet yevminde ise halis olarak iman edenler için olduğu söylenmektedir. Buna göre kıyamet yevminde süslenme ve beslenme vardır.</p>	
<p>وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ</p>	<p>Hani Rabbin Ademoğullarından bellerinden zürriyetlerini almıştı ve onları kendilerine şahit kılmıştı. Ben rabbiniz değil miyim? Dediler ki: Evet, şahit olduk. (Bu) kıyamet yevminde “Biz bundan gafiliz” demeleri sebebiyledir. (Araf 7/172)</p>
<p>Bu ayette kıyamet yevminde rablerinin olduğu hususunda gafil olma hakkı tanınmamaktadır. Bu da Âdem Oğullarının ve zürriyetlerinin genetik olarak bu duruma şahit olma özelliğine sahip olmasındandır.</p>	
<p>وَتِلْكَ عَادٌ جَحَدُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُ وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ (59) وَاتَّبَعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةَ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا إِنَّ عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَلَا بُعْدًا لِعَادِ قَوْمِ هُودٍ (60))</p>	<p>İşte Âd. Rablerinin ayetlerini bozmaya çabaladılar, O'nun elçisine isyan ettiler ve tüm zorba inatçılara tabi oldular. Bu dünya hayatında ve kıyamet yevminde lanete tabi edildiler. Dikkat edin, Âd kesinlikle rabbine küftetti. Dikkat edin, kahrolsun Hud'un kavmi Âd. (Hud 11/59-60)</p>
<p>Bu ayetlerde Âd kavminin üç suçu nedeniyle dünya hayatının bir kısmında ve kıyamet yevminin tamamında lanete tabi tutulduğu anlatılmaktadır. Kıyamet yevminde bir dışlama vardır.</p>	
<p>وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ (96) إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَأْنَاهُ فَاتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ (97) يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ وَبِئْسَ الْوَرْدُ الْمَوْرُودُ (98) وَاتَّبَعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةَ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ بِنْسِ (الرِّفْدُ الْمَرْفُودُ 99)</p>	<p>Musa'yı ayetlerimiz ve açıklayıcı bir güçle Firavun'a ve ileri gelenlerine gönderdik. Onlar Firavun'un emrine uydular. Firavun'un emri olgun değildi. Kıyamet yevminde kavminin önüne düşer ve onları ateşe ulaştırır. Ne kötü bir varış yeridir. Burada ve kıyamet yevminde lanete tabi edildiler. Bu ne kötü bir armağandır. (Hud 11/97-99)</p>

<p>Bu ayetlerde Firavun'un kavminin önünde onları ateşe götüreceği söylenmektedir. Kavminden bir grup dememekte, kavmi demektedir. Kavim kelimesi aynı hedefe yönelmiş topluluk demektir. Burada Firavun'un kavmi Firavun ile aynı hedefte olan topluluğu ifade etmektedir. Bu nedenle onlar da Firavun'un öncülüğünde ateşe gitmektedirler. Musa'nın kavmi ise Musa ile aynı hedefte olan topluluktur. Bu ikisi dışında Mısır'da ne Firavun'un ne de Musa'nın görüşünde olan bir grup vardır.</p>	
<p>وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ (24) لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ أَلَا سَاءَ مَا يَزُرُونَ (25)</p>	<p>Onlara "Rabbiniz ne indirdi?" diye sorulduğunda dediler ki: eskilerin masalları. (Bu kıyamet yevminde yüklerinin tamamını ve onların ilim dışı sapıtanların yüklerinden taşımaları içindir. (Nahl 16/24-25)</p>
<p>Kıyamet yevminde vizir yüklenme var. Bir de kendilerini ilimsiz olarak yoldan sapıranların da vizirlerinden yükleniyorlar.</p>	
<p>أَمْ لَكُمْ أَيْمَانٌ عَلَيْنَا بَالِغَةٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ</p>	<p>Yoksa sizin için üzerimizde kıyamet yevmine kadar bir yemin mi var? Muhakkak ki hükmettikleriniz size aittir. (Kalem 68/39)</p>
<p>Kıyamet yevmine ulaşan yeminlerin olmaması. Dünyada kıyamet yevmiyle ilgili yeminler geçersizdir.</p>	
<p>وَكُلَّ إِنْسَانٍ أَلْزَمْنَاهُ طَائِرَهُ فِي عُنُقِهِ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ مَنشُورًا (13) أَفَرَأَى (14) كِتَابَكَ كَفَى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا (14)</p>	<p>Biz her insanın kuşunu boynuna doladık. Ona kıyamet yevminde onu neşredilmiş olarak karşılayacak bir kitap çıkarırız. Kitabını oku. Bugün hesap görücü olarak nefsin yeter. (İsra 17/13-14)</p>
<p>Kıyamet yevminde insanı karşılayan, neşredilmiş bir kitabın olması</p>	
<p>وَإِنْ مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا</p>	<p>Kıyamet yevminden önce tüm karyeleri helak ederiz veya şiddetli bir şekilde azap ederiz. Bu satırlanmış kitapta var. (İsra 17/58)</p>
<p>Kıyamet yevmi öncesi karyelerin tamamı helak edilecek veya şiddetli azaba uğrayacak</p>	
<p>قَالَ أَرَأَيْتَكَ هَذَا الَّذِي كَرَّمْتَ عَلَيَّ لَئِنْ أَحْرَقْتَنِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لِأَحْتَكِنَ ذُرِّيَّتَهُ إِلَّا قَلِيلًا</p>	<p>Dedi ki: Bana üstün kıldığını gördün mü? Beni kıyamet yevmine kadar ertelersen onun zürriyetine azı hariç yular takacağım. (İsra 17/62)</p>
<p>İblis'in kıyamet yevmine kadar erteleme istemesi</p>	

<p>وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ عُمِيَ وَبُكْمًا وَصَمًّا مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا</p>	<p>Kıyamet yevminde onları yüzleri üstünde kör, dilsiz ve sağır olarak hasredeceğiz. Varacakları yer cehennemdir. Söndükçe onlara ısıyı artıracacağız. (İsra 17/97)</p>
<p>Kıyamet yevminde haşrolma var.</p>	
<p>أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وِزْرًا</p>	<p>Onlar rablerinin ayetlerini ve O'na kavuşmayı küfredenlerdir. Onların amelleri boşa gitmiştir. Onlara kıyamet yevminde tartı kurulmayacak. (Kehf 18/105)</p>
<p>Kıyamet yevminde veznin ikame edilmesi vardır. Rablerinin ayetlerini ve onunla karşılaşmayı görmezden gelenler için kıyamet yevminde vezn ikame edilmeyecek.</p>	
<p>وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَرْدًا</p>	<p>Onların hepsi kıyamet yevminde O'na fert fert gelecekler. (Meryem 19/95)</p>
<p>Kıyamet yevminde Rahman'a kulların gelişi fert fert olacaktır.</p>	
<p>مَنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَاِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وِزْرًا (100) خَالِدِينَ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حِمْلًا (101)</p>	<p>Kim ondan yüz çevirişe kıyamet yevminde bir yük yüklenir. Orada kalıcıdır. Kıyamet yevminde onlara ne kötü bir yüküdür. (Taha 20/100-101)</p>
<p>Zikirden yüz çevirenler kıyamet yevminde bir vizir yükleneceklerdir.</p>	
<p>وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى</p>	<p>Kim zikrimden yüz çevirirse ona sıkıntılı bir geçimlik vardır ve onu kıyamet yevminde kör olarak haşr ederiz. (Taha 20/124)</p>
<p>Allah'ın zikrinden yüz çevirenlerin kıyamet yevminde âmâ olarak haşr olunması</p>	
<p>وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَىٰ بِنَا حَاسِبِينَ</p>	<p>Ölçülü tartıları kıyamet yevmi için koyarız ve kimseye zulmedilmez. Hardal tanesi kadar da olsa onu getiririz. Hesap görücü olarak biz yeteriz. (Enbiya 21/47)</p>
<p>Mizanlar kıyamet yevmi için kurulur. Din yevminde hataların bağışlanmasının umulduğunu öğrenmiştik. Kıyamet yevminde ise tartılardan bahsediyor. Bu iki yevm iç içe olmalı.</p>	

<p>إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِئِينَ وَالنَّصَارَى وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ</p>	<p>İman edenler, Yahudiler, Sabîiler, Hıristiyanlar, Mecusiler ve şirk koşanlar, muhakkak ki kıyamet yevminde Allah onların arasını ayıracaktır. (Hac 22/17)</p>
<p>Kıyamet yevminde gruplara ayrılma var.</p>	
<p>ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُونَ</p>	<p>Sonra muhakkak ki kıyamet yevminde baas olunursunuz. (Müminun 23/16)</p>
<p>Kıyamet yevmi baas gününü de kapsıyor.</p>	
<p>لَنْ تَنْفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ</p>	<p>Akrabalarınız ve veletleriniz kıyamet yevminde size fayda sağlamayacak. Allah yaptıklarınızı görür. (Mümtehine 60/3)</p>
<p>Akrabalıklar ve veledler kıyamet yevminde fayda sağlamaz, Allah araları ayırır.</p>	
<p>قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِضِيَاءٍ أَوْ لَيْلٍ أَوْ أَفَلَا تَسْمَعُونَ (71) قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِنَارٍ أَوْ لَيْلٍ أَوْ أَفَلَا تَنْبَصِرُونَ (72)</p>	<p>De ki: Gördünüz mü eğer Allah size geceyi kıyamet yevmine dek devamlı kılsa Allah'ın dışında hangi ilah size ışık kaynağını getirebilir? İşitmiyor musunuz? De ki: Gördünüz mü eğer Allah size gündüzü kıyamet yevmine dek devamlı kılsa Allah'ın dışında hangi ilah size içinde dinlendiğiniz geceyi getirebilir? Görmüyor musunuz? (Kasas 28/71-72)</p>
<p>Kıyamet yevmi başlamadan gece-gündüz kavramları bitiyor.</p>	
<p>وَلَيْسَالنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ</p>	<p>İftira ettiklerinden kıyamet yevminde sorulacaklar. (Ankebut 29/13)</p>
<p>Kıyamet yevminde iftira edilen şeyler iftira edenlere sorulacak (sorgulama).</p>	
<p>وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا وَمَأْوَاكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمُ مِنْ نَاصِرِينَ</p>	<p>Dedi ki: Allah'ın dışında vesenleri dünya hayatında aranızda sevgi edindiniz sonra kıyamet yevminde bazınız bazını görmezden geldi, bazınız bazını dışladı. Varacağınız yer ateştir ve size hiçbir yardımcı yoktur. (Ankebut 29/25)</p>

Kıyamet yevminde putları aralarında sevgi edinenlerin bazıısı bazısını görmezden gelecek ve bazıısı bazısını lanetleyecek.	
وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ (13) إِنَّ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ	O'nun dışında dua ettikleriniz, bir kırıntıya bile malik değiller. Eğer onları çağırırsanız çağırınızı işitmezler. Eğer işitseydiler size cevap vermeyeceklerdi. Kıyamet yevminde sizin ortak etmenizi görmezden gelirler (Fatır 35/13-14)
Kendilerine dua edilenler var, bunlar şuurlu varlıklar ama duaları işitmiyorlar, işitselerdi de icabet etmezlerdi. Buna göre bunlar geçmişte yaşamış topluluklardaki insanlardır. Kıyamet yevminde bu insanlar şirklerine küfredeceklerdir.	
فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ قُلْ إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ	O'nun dışında dilediğimize ibadet edin. De ki: Hüsrana uğratanlar, kıyamet yevminde kendileri ve ailelerini hüsrana uğratanlardır. (Zümer 39/15)
Allah'ın dunundakilere ibadet edenler kıyamet yevminde hüsrandadırlar, ehilleri de hüsrandadır.	
ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ	Sonra kıyamet yevminde rabbinizin katında hasımlaşacaksınız. (Zümer 39/31)
Kıyamet yevminde hasımlaşma (çekişme) var.	
وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ وُجُوهُهُم مُسْوَدَّةٌ	Ve kıyamet yevminde Allah'ı yalanlayanları yüzleri kararmış görürsün. (Zümer 39/60)
Kıyamet yevminde yüzlerin siyahlaşması	
وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ	Ve Allah'ı hakkıyla takdir edemediler. Kıyamet yevminde arz topluca O'nun avucudur ve gökler dürülmüş olarak O'nun elindedir. (Zümer 39/67)
Kıyamet yevminde arz topluca Allah'ın kabzasıdır ve semavat O'nun sağ eliyle dürülmüştür. Arz: Gerçekleşen uzay, Semavat: Kuantum uzayları. Kıyamet yevminde gerçekleşen uzayın tutulması ve gerçekleşmeyen diğer kuantum seçeneklerinin dürülüp kaldırılması durumu anlatılmaktadır.	
أَفَمَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ خَيْرٌ أَمْ مَنْ يَأْتِي آمِنًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ	Ateşin içine sunulan mı daha hayırlıdır yoksa kıyamet yevminde güvenle gelen mi? (Fussilet 41/40)
Kıyamet yevminde emniyette olarak gelme durumu vardır.	

<p>وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُو مِن دُونِ اللَّهِ مَن لَّا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَن دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ</p>	<p>Allah'ın dışında kendisine kıyamet yevmine kadar cevap vermeyecek birine dua edenden daha sapkın kim vardır? Ve onlar onların duasından gafildirler. (Ahkaf 46/5)</p>
<p>Bu ayette iki durum vardır: Birinde Allah'ın dunundakilere kıyamet yevmine kadar dua edilmekte, diğerinde dua edilen Allah'ın dunundakiler kıyamet yevmine kadar cevap vermemekte. Onlar dualarından gafildirler. Birinci durumda insanlar kıyamet yevmine kadar Allah'ın dununda dua etmeye devam edeceklerdir. İkinci durumda kıyamet yevminde kendilerine dua edenler cevap vereceklerdir. Burada dua edilenler مَن ile geldiği için şuurulu varlıklardır ama gafil olmaları ve cevap vermemeleri onların kendilerine dua edildikleri sırada ölmüş durumda olmalarındandır.</p>	

TABLO-7

Kıyamet yevminin özellikleri:

- Azap var, azaba uğrayanlar var, azabı katlananlar var, azabın kötüsü var
- İhtilafların hükmü, açıklanması
- Tezkiye edilme var
- Allah'la konuşması/konuşmaması
- İnsanları seviyelendirme
- İkinci hayatın başlangıcı
- Allah'ın nazar etmesi/etmemesi
- Dünya hayatının ecirlerinin ödenmesi
- Bazıların rezil olması
- Toplanma bu dönemin kapsamında değil
- Birbirini savunma yok
- Hüküm verme var
- Şehitlik var
- Süslenme ve beslenme var
- Rablerinin olmadığı şekilde gafletin olmaması
- Allah adına iftira edenler tarafından kavranamaması
- Dünya hayatı gibi lanet olması
- Liderler kavimlerinin önünde ateşe giderler.
- Zikirten yüz çevirenlerin bir vizir yüklenmesi
- Başkalarını saptıranların bu dönemde saptırdıklarının vizirlerini yüklenmeleri
- Kötü olma
- Allah'ın soru sorması
- Yorumlamalar var
- İnsanı karşılayan, neşredilmiş bir kitabın olması
- Öncesinde karyelerin tamamı helak edilecek veya şiddetli azaba uğrayacak olması
- İblis'in kıyamet yevmine kadar ertelenmesi
- Haşrolmanın olması

- Kıyamet yevminde veznin ikame edilmesi, rablerinin ayetlerini ve onunla karşılaşmayı görmezden gelenler için kıyamet yevminde veznin ikame edilmeyecek olması
- Rahman'a kulların gelişinin fert fert olması
- Allah'ın zikrinden yüz çevirenlerin âmâ olarak haşır olunması
- Mizanların kurulması
- Gruplara ayrılmanın olması
- Baas gününü kapsamaması
- Ateşe gidene yardım edilmemesi, kabîh (çirkin) görünme durumu olması
- Huzurda bulunmanın olması
- Başlamadan gece-gündüz kavramlarının bitmesi
- İftira edilenlerin iftira edenlere sorulması
- Putları sevgi edinenlerin bazılarının bazılarını görmezden gelmesi ve lanetlemesi
- Şerik haline getirilen ölmüş insanlar kendilerini şerik yapanların şirklerine küfredecekler
- Hüsrana vardır
- Hasımlaşma (çekişme) olması
- Yüzlerin siyahlaşması var
- Gerçekleşmeyen ama gerçekleşebilecek olan şeyler arşivlenir.
- Bir kısmın emniyette olması
- Allah'ın dunundakilere kıyamet yevmine kadar dua edilecek olması
- Amellerin haber verilmesi
- Akrabalıkların ve evladın fayda sağlamaması
- Kıyamet yevmine ulaşan yeminlerin olmaması
- Kıyamet yevmi zamanında göz kamaşması, kamerin husufu, güneş sisteminin bir araya toplanmasının olması

الْيَوْمِ الْآخِرِ şeklinde geçişler

AYET	ANLAMI
AÇIKLAMA	
لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا	Allah'ın elçisinde sizin için, Allah'ı ve ahir yevmi umanlar ve Allah'ı çokça zikredenler için güzel bir örnek vardır. (Ahzab 33/21)
Burada الْآخِرِ kelimesi yevm kelimesinin sıfatıdır. Yevm dönemdir. Ahir yevm "sonraki dönem" demektir. Allah'ı ve ahir yevmi umanlardan bahsetmektedir.	
يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ	Ey kavmim, Allah'a ibadete edin, ahir yevmi umun ve arzda fesit olarak karışıklık çıkarmayın. (Ankebut 29/36)

Tek başına ahir yevmi umanlar vardır.	
مَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا	Kim Allah'ı, O'nun meleklerini, kitaplarını, elçilerini ve ahir yevmi görmezden gelirse uzak bir sapıklığa sapmıştır. (Nisa 4/136)
Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, resullerini ve ahir yevmi görmezden gelenler sapmışlardır.	

TABLO-8

الْآخِرَةُ şeklinde geçişler

Ahret Kuran'da hayat olarak değil, dâr olarak geçmekte ve dünya hayatı ile beraber çokça kullanılmaktadır.

وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَلَهُمْ وَلِلدَّارِ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

Dünya hayatı ancak oyun ve eğlencedir. Ahiret dâr sığınanlar için daha hayırlıdır. Akletmez misiniz? (Enam 6/32)

Hayat – Dâr

Dünya – Ahiret

Ayette hayat dâr ile dünya ahiret ile karşılaştırılmıştır.

وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُمْ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

Bu dünya hayatı ancak oyun ve eğlencedir. Muhakkak ki ahiret dâr o hayattır, bilseydiniz.

(Ankebut 29/64)

Bu ayette ahiret dârın hayatlardan meydana geldiğini göstermektedir. الْحَيَوَانُ kelimesi Feelân/فَعْلَان kalıbından gelmiştir. Bu kalıbın kullanılması hareketi ifade eder. Cereyan, deveran, hezeyan, heyecan, heyelan gibi kelimeler bu kalıptan gelir. Buna göre dâr/دَار hayatlardan meydana gelmektedir. Bu nedenle ahiret hayatı denmez, ahiret dârı (isim tamlaması) veya ahiret dâr (sıfat tamlaması) denir. Döngüsel olarak tekrarlayan hayatlar burada dâr ile ifade edilir.

يَوْمَ يُنْعَثُونَ şeklinde geçişler

AYET	ANLAMI
AÇIKLAMA	

قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ	Dedi ki: Baas edilecekleri yevme kadar bana izin ver. (Araf 7/14)
İblis insanların baas edilecekleri döneme kadar izin istiyor.	
وَسَلَامٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا	Selam olsun ona doğduğu yevm, öldüğü yevm ve canlı olarak baas edileceği yevm. (Meryem 19/15)
Yahya Peygamber için diri olarak baas edildiği döneme diyor ve öldüğü döneme atfediyor. Buna göre baas iki türlü demektir: 1. Dirilerek baas 2. Görevlendirme anlamında baas	
فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ (143) لَلَبِثَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ (144)	Tesbih edenlerden olmasaydı balığın karnında baas gününe kadar kalacaktı. (Saffat 37/144)
Yunus Peygamber için geçen ifade ölüğümüzden dirilmenin gerçekleşeceğini anlıyoruz.	
وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِثْنَا فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلَكِنَّكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ	İlim ve iman verilenler dediler ki: Allah'ın kitabında baas gününe kadar kaldınız. Bugün baas gündür lakin siz bilmediniz. (Rum 30/56)
Burada baas masterla geldiği için genel baastır. Diğer geçişlerde özel baasler anlatılıyor. Bu genel baas özel baasleri kapsar.	
يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا	Allah onları birlikte baas edeceği gün, onlara yaptıklarını haber verecek. (Mücadele 58/6)
Burada özel baas'ın birlikte olduğu durum anlatılmaktadır. Buna göre baas şu şekilde sınıflandırılabilir: 1. Dirilerek baas • Birey birey olanlar • Topluca olanlar 2. Görevlendirme anlamında baas 3. بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسَى بِآيَاتِنَا إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ (Ör: Onlardan sonra Musa'yı ayetlerimizle Firavun'a ve ileri gelenlerine gönderdik. (Araf 7/103)) Baası takiben Allah onlara amel ettikleri şeyleri haber veriyor. Buna göre öldükten sonra dirilene kadar geçen sürede amellerinin etkilerini ve sonuçlarını öğrenmiş oluyorlar.	

TABLO-9

- يَوْمَ الْقِيَامَةِ
- يَوْمَ الدِّينِ

- الْيَوْمِ الْآخِرِ
- الْآخِرَةُ
- يَوْمٌ يُعْتَبُونَ

Ölümlle başlayıp Allah'a geri döndürülme ile biten, yargılanmayı, hesaplaşmayı, değerlendirmeyi ve en nihayetinde ödül veya cezanın belirlenmesini içeren bu süreç yukarıda adı geçen beş kavram ile ilişkilidir.

5) إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

“Yalnızca sana çalışırız ve yalnızca senden yardım isteriz”

Ma'tûf Fiil cümlesi			Atıf harfî	Ma'tûfun aleyh Fiil cümlesi		
Fâil	Fiil	Mefûlun bih		Fâil	Fiil	Mefûlun bih
نَحْنُ	نَسْتَعِينُ	إِيَّاكَ	وَ	نَحْنُ	نَعْبُدُ	إِيَّاكَ

إِيَّاكَ

Sana demektir. Mensub munfasıl zamirdir.

نَعْبُدُ

Kökü عبد'dir, birinci şahıs çoğul fiil çekimidir . 1 عَبَدَ يَعْبُدُ . babda “kulluk etmek” demektir. عَبْدُ kul, köle demektir.

Etimolojisi:

Ayin bakmak ve izlemek aynı zamanda bilgi, gözün bilginin penceresi olması manasındadır.

İbranice'de bu iki harf bir arada 'gözün kapısı' manasına gelir ve kişinin kendi gözünden bir pencere gibi dünyaya açılması ve oradan tecrübe ve bilgi edinmesi anlamında kullanılır. Buna ilaveten “kapıyı gözlemek” anlamındadır.

Dalet harfinin temel manası kapıdır ancak onunla ilişkili başka birçok anlamı da vardır. İleri ve geri hareket anlamına da gelir. Kapının içle dış arasında bir set oluşturup ayırma, bölme, geçici engel oluşturma ve bölmeler arasında kapalılık, gizlilik oluşturma özelliği de vardır.

Kapı içeriden gözleendiğinde عد, dışardan gözleendiğinde دع kullanılır. Bu nedenle عد düşmanlık kökünde kullanılır. Düşman gelecek diye kapının gözlenmesiyle ilgilidir (عدو). Kapı dışarıdan gözleendiğinde dışarıdaki içeri girememekte, uzakta kalmaktadır. Bu nedenle bu iki harf bir arada uzaklık anlamı ifade etmektedir. ب harfi ev demektir. İçeriye ifade eder. Ortada geldiği için süreçle ilgilidir. Dışarıda olup içeriye ait olan, içeri için çalışan kimse olarak kul, köle emektir.

إِيَّاكَ نَعْبُدُ

“İbadet ederiz Sana” anlamındadır. Devrik cümledir. Aslında kısa olarak نَعْبُدُكَ şeklinde gelebilirdi. Bu durumda “Sana ibadet ederiz” anlamında düzenli cümle olurdu. Kuran’da devrik cümle gelmesinin sebebi tahsis içindir. “Yalnızca” anlamını verir. Yani buradaki anlam “Yalnızca sana ibadet ederiz” dir. Buna göre buradaki “Sen” ifadesi Allah’tır. Önceki ayetlerde Allah lafzı üçüncü şahıs (O) iken bu ayette ikinci şahıs (Sen) olmaktadır.

Allah’a ibadet ne demektir?

Allah’ın dini yani düzeni için çalışmak demektir. Allah’ın kurallarının geçerli kurallar olması için çalışmak demektir.

مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

“O’nun aşağısında ibadet ettikleriniz yalnızca sizin ve atalarınızın onları isimlendirdiği isimlerdir. Allah onlara hiçbir güç indirmemiştir. Hüküm yalnızca Allah’a aittir. Yalnızca kendisine ibadet edilmesini emretti. Bu doğru dindir. Ancak insanların çoğunluğu bilmezler.” (Yusuf 12/40)

Bu ayette Yusuf Peygamber zindan arkadaşlarıyla konuşurken ibadet tanımlamaktadır. Önce isimlere ibadetten bahsetmektedir. Sonra hükmün yalnızca ibadet edilmesi gereken Allah’a ait olduğunu söylemektedir. Yani ibadet edilen hükümleri uygulanandır. Allah yalnızca kendisinin hükümlerinin uygulanmasını istemektedir. İşte Allah’ın hükümlerini uygulamak doğru dindir. Doğru olmayan dinler Allah’ın hükümlerinin uygulanmadığı dinlerdir. Ancak insanların çoğu bunu bilmezler. Bazı isimler uydururlar ve o isimlere ibadet ederler. O isimler adlar demek değildir. İsim ad anlamını da kapsar ama burada kurallar demektir. İsim bir varlığın veya bir kavramın o olduğunu gösteren şeydir. Allah’ın ismiyle (bismillah) demek Allah’ın kurallarıyla demektir. Kapitalizm bir isimdir. Kuralları vardır ve uygulanmaktadır. Komünizm de bir isimdir. Ekseriyet demokrasisi de bir isimdir, insanlar bunu isimlendirmişlerdir ve buna ibadet etmektedirler. Onun için çalışmakta, onun kurallarını uygulamakta, onun kuralları ile yönetime gelmekte ve onun kuralları ile yönetmektedirler. İsterse alınları secdeden kalkmasın ekseriyet demokrasisi ismi için ibadet etmektedirler. Oysa Allah yalnızca kendisine ibadet edilmesini

istemektedir. Yani Allah'ın kuralları için çalışmalı ve Allah'ın dinini yani düzenini getirmek ve uygulamak için çaba göstermeliyiz. İşte o durumda Allah'a ibadet etmiş oluruz.

“Allah'tan başkasına ibadet etmeyin” ifadesi Kuran'da o kadar çok yerde geçmektedir ki. İnsanların en çok yaptığı şeydir Allah'tan başkasına ibadet etmek. Herkes putların karşısında tapınmayı Allah'tan başkasına ibadet etmek sanmaktadır. Putlara ibadet etmek o putlar adına yudurulmuş kurallar koymak ve bu kuralları uygulamak için çalışmak demektir.

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ
الْقِيَامَةِ

“Yalnızca Allah'a O'nun için uyumlular olarak dini saflaştırarak ibadet etmekle ve salatı ikame etmekle ve zekâtı vermekle emrolundular ve bu kayyimenin dinidir.” (Beyyine 98/5)

İbadetin nasıl olacağı bu ayette açıklanmaktadır: Allah için dini yani düzeni saflaştırmak. Düzen içinde Allah'ın kuralları dışında hiçbir kural kalmayacak şekilde çalışmaktır. Bu ayette namaz kılmanın da zekât vermenin de ibadet olmadığı gayet açıktır. Günümüzde ibadet denilince insanlar namaz, oruç, hac, zekâtтан ibaret sanmaktadırlar. İbadet Allah'ın düzeni için çalışmak demektir. Dinin kayyım olması da Allah'ın kuralları dışında kuralların kalmamasına bağlıdır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“Ey iman edenler, rükû edin, secde edin, rabbinize ibadet edin ve hayır yapın. Umulur ki iflah olursunuz.” (Hac 22/77)

Bu ayette de rükû, secde ve hayır yapmanın ibadetten farklı olduğu görülmektedir.

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ (1) لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ (2) وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ (3) وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ (4) وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ (5) لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ (6)

“De ki “Ey kâfirler, sizin ibadet ettiğinize ben ibadet etmem ve siz benim ibadet ettiğime ibadet edenler değilsiniz ve ben sizin ibadet ettiğinize ibadet eden değilim ve siz benim ibadet ettiğime ibadet edenler değilsiniz. Size aittir sizin düzeniniz ve bana aittir benim düzenim.” (Kâfirun 109/1-6)

En son ayet ibadeti özetlemektedir. Benim düzenim banadır, benim düzenim Allah'ın istediği şekildedir, O'nun kuralları geçerlidir. Sizin düzeniniz sizedir. Siz Allah'ı görmezden gelenlersiniz ve düzeniniz Allah'tan başkalarına ibadeti yani onların kurallarını uygulamayı gerektirmektedir. Allah'ın düzeni için çalışmak, O'nun kurallarını geçerli hale getirmek Allah'a ibadet etmektir. Şirk ise Allah'ın kurallarına aykırı kuralları kurallar haline getirmektir.

يَا أَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ عَصِيًّا

“Ey babacığım, şeytana ibadet etme. Kesinlikle şeytan Rahman'a asidir.” (Meryem 19/44)

Burada İbrahim Peygamber babasına “şeytana ibadet etme” demektedir. Buna göre babası şeytana ibadet etmektedir. Şeytanın kurallarını geçerli kurallar haline getirmişlerdir. Şeytana ibadet etmek şeytanın istediği düzenin gelmesi ve sürdürülmesi için çalışmaktır.

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

“Size “şeytana ibadet etmeyin, kesinlikle o sizin için açık bir düşmandır” diye ahdetmedim mi ey Âdem oğulları.” (Yasin 36/60)

Allah bu ayette Âdem oğullarına şeytana ibadet etmemelerini söylemektedir. Şeytanın istediği kuralların gerçekleşmesi için çalışmayın demektir. Düzenimiz içinde Allah’ın istediği değil, şeytanın istediği kuralları koyar ve uygularsak şeytana ibadet etmiş oluruz.

Allah’a ibadet etmek Allah’ın kurallarını koymak, korumak ve uygulamaktır. Allah’ın kuralları dışında kuralları getirmek, o kuralları uygulamak, o kuralları korumak, o kuralların iyi olduğunu iddia etmek Allah’tan başkasına ibadet etmektir. Bu kuralları koyan insan ise o insana ibadet etmiş olursunuz. İsterse yaşamış ve ölmüş olsun, o insana ibadet etmiş olursunuz. Haşır gününde o insan “bana ibadet ettiklerinden gafildim” diyecektir. Koyulan ve uygulanan kurallar bir insanı referans göstermiyor olabilir. İsimlendirilmiş özel bir isim olabilir. Kapitalizm, komünizm, ekseriyet demokrasisi gibi isimler olabilir. Bu durumda onlara ibadet etmiş olursunuz. Allah Kuran’da birçok yerde bundan kaçınmamız gerektiğini, yalnızca O’na ibadet etmemiz gerektiğini yani yalnızca O’nun kurallarını geçerli kurallar haline getirmemiz ve o kurallar için çalışmamız gerektiğini söylemektedir.

Fatiha Suresi’nde takdim tehir yaparak “Yalnızca sana ibadet ederi”z ifadesi geçmiştir. Yani her gün Fatiha’yı okuyan kimse bunu demektedir. Ancak anlamını bilmemekte ve ibadeti ritüellerden ibaret sanmaktadır.

إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

نَسْتَعِينُ

İstif’âl bâbındandır. عون kökündendir. “Yardım isteriz” demektir. Burada da cümle devriktir.

“Yalnızca senden yardım isteriz” anlamındadır. Hem önceki cümlede hem de bu cümlede birinci çoğul şahıs (biz) kullanılmıştır. İbadet birlikte yapılmakta, yardım da birlikte istenmektedir. Fatiha Suresi her rekâta okunan bir suredir. Topluluk halinde hareketi gerektirmektedir.

Etimolojisi

عون kökü genel yardım demektir. Orta yaşta olan ineğe ve ata عَوَان denmesi de muhtemelen yardım etme gücünün en yüksek olduğu dönemde olmalarındandır. Etimolojik olarak عن

kökünden gelmesi en muhtemeldir. ع göz demektir. ن filizlenmiş tohum demektir. Tohumun dışarı çıkmasının gözle görünür olması demek ortaya çıkanları ifade eder. Ortadaki و süreçle ilgilidir. Gözle görünür olanların bağ kurma sürecinden dolayı güç oluşmayı ve sonuçta yardımı ifade eder.

İstif'âl bâbına geçmesiyle talep etkisi ortaya çıkmıştır. Yardım istemek anlamına gelmiştir.

Yardım anlamına gelen diğer kelimeler

نَصْر

عَوْن genel işlerde yardım iken نُصْرَةٌ tehlike, sıkıntı, savaş hallerinde kişiyi bu durumlardan kurtarmak için yapılan yardımdır.

وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ

“Siz zeliller iken Allah size Bedir’de yardım etmişti.” (Ali İmran 3/123)

(Savaşta yardım)

فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيًا اثْنَيْنِ

“Küfredenler ikinin ikincisi olarak onu çıkardığında Allah ona yardım etmişti.” (Tevbe 9/40)

(Tehlike durumunda yardım)

إِنْ يَنْصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ

“Allah size yardım ederse size galip gelecek yoktur.” (Ali İmran 3/160)

(Savaşta yardım)

إِمْدَاد

م harfi köklerin başına gelince mekan ve zaman manası kazandırabilir. د ise hareketi ifade eder. İki kök bir araya gelince mekânda ve zamanda uzamayı ifade eder.

Sülasi olarak mekânda ve zamanda uzama iken if'âl bâbında bir şeyi veya şeyleri uzatarak yardım etmektir. İhtiyaç halinde yapılan yardımdır. Yardım olarak uzatılan cümlede ب harf-i ceri ile geçer.

وَاتَّقُوا الَّذِي أَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ (132) أَمَدَّكُمْ بِأَنْعَامٍ وَبَنِينَ (133) وَجَنَّاتٍ وَعُيُونٍ (134)

“Size bildiklerinizle yardım edene sığının. Size yararlı hayvanlarla, oğullarla, bahçelerle ve pınarlarla yardı etti.” (Şuara 26/132-133)

Burada yardım olarak en’âm, oğullar, bahçeler ve pınarlar kullanılmıştır.

اسْتَعَاثَ

إِذْ تَسْتَعِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِالْفِ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ

“Hani rabbinizden yardım istediğinizde size ‘Size ara arda bin melek ile yardım edenim’ diye cevap vermişti.” (Enfal 8/9)

Bu ayette yardım isteme istiğase ile olurken yardım etme imdad ile olmaktadır.

غَيْثُ kuraklık durumunda beklenen yağmur demektir. Susuzluğun zirvesinde su istemek demektir. Buradan istiğase en sıkıntılı anda yardım istemek demektir.

Yukarıdaki ayette savaşı artık kaybetmek neredeyse kesinleşmişken bu en sıkıntılı durumda yardım istenmiştir.

اسْتَنْصَرَ

Şiddetli çığlık demektir. Sesle yardım istemektir.

وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَى حِينِ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَذَا مِنْ شِيعَتِهِ وَهَذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاسْتَعَاثَهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَزَهُ مُوسَى فَقَضَى عَلَيْهِ قَالَ هَذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُّضِلٌّ مُّبِينٌ (15) قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ (16) قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ ظَهِيرًا لِّلْمُجْرِمِينَ (17) فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي اسْتَنْصَرَهُ بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِخُهُ قَالَ لَهُ مُوسَى إِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُّبِينٌ (18)

“Dedi ki: «Rabbim, gerçek şu ki, ben kendi nefsimi zulmettim, artık beni bağışla.» Böylece (Allah) onu bağışladı. Hiç şüphe yok O, bağışlayandır, esirgeyendir.[16] Dedi ki: «Rabbim, bana verdiğin nimetler adına, artık suçlu-günahkârlara destekçi olmayacağım.»[17] Böylece şehirde korku içinde (çevreyi) gözetleyerek sabahladı. Derken, bir de baktı ki, dün kendisinden yardım isteyen (kişi, bugün de) kendisine yardım için bağıırıyor. Musa, ona dedi ki: «Sen gerçekten açıkça bir azgınsın.”

(Kasas 28/16-18)

Bu ayetlerde Musa'dan yardım isteyen ilk başta istiğase ile yardım istemiştir. Yani kaybetmesi kesin olan bir durumda yardım istemiştir. Ertesi günü anlatan ayette ise dün istinsar etti denmiştir. Bu da tehlike anındaki yardımı ifade etmiştir. Yani hem istiğase hem de istinsar durumu geçerlidir. Sabahki durumdaki yardımı ise isrisrâh ile istemiştir. Sesle yardım istediğini ifade etmektedir.

اسْتِعَانَةٌ	Yardım istemek
اسْتِعَاثٌ	En kötü durumda, kaybedilmesi kesin olan bir durumda yardım istemek
اسْتِنصَارٌ	Tehlike, savaş, kavga sırasında yardım istemek
اسْتِصْرَاحٌ	Sesle yardım istemek

6) اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

“Bize planlı projeli bir yolda rehberlik et.”

Emir cümlesi				
Fiil cümlesi				
Mefûlun bih		Fâil	Mefûlun bih	Fiil
Sıfat	Mevsûf			
المُسْتَقِيمَ	الصِّرَاطَ	أَنْتَ	نَا	اهْدِ

اهْدِنَا

“Bize rehberlik et” anlamındadır. 2. Babdan emir fiildir, kökü هدي‘dir. Mef’ûlü mensub muttasıl zamir olan نَا yani bizdir.

هَدَى “rehberlik etti” demek iken اِهْدِ “rehberlik et” demektir.

Etimolojisi

◦ harfi hareket demektir. د harfi kapı demektir. هد kapıya hareket demektir. Kapı sınırlı bölge ve giriş yeri olduğu için ikisi bir arada varılacak yerin giriş noktasına doğru hareket demektir. ي

fonksiyon demektir ve son harf olduğu için sonuç bildirmektedir. Buradaki fonksiyon hedeflenen yere varmayla ortaya çıkacaktır.

هـى “bir hedefe yönelip bir sonuç elde etmek”tir.

Bu fiil müteaddi fiildir. Birisini bir hedefe yöneltip o hedefe varması için rehberlik etmektir. Burada Fatiha’yı okuyan kimse Allah’a dua etmektedir. Allah’a yapılan emir fiiller duadır. Allah’tan kendisine bir hedef belirlemesini ve o hedefe giderken yol göstermesini istemektedir. Yani hedefsiz bir yaşamımızın olmaması gerektiği sonucuna varabiliriz.

الصِّرَاطُ

الصِّرَاطُ kelimesinin Fatiha’da iki kıraati vardır. Hem الصِّرَاطُ hem de السِّرَاطُ şeklindedir.

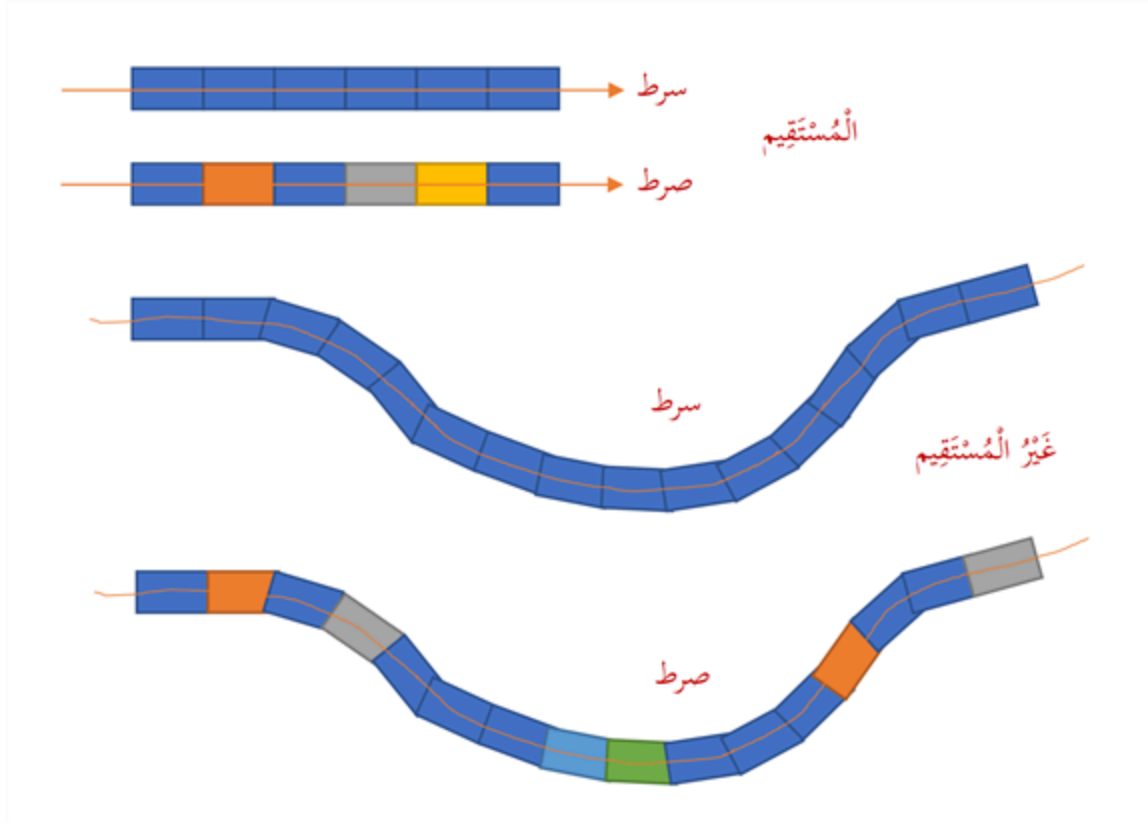
صـرـطـ - سـرـطـ

Etimolojisi

(oluşturulan ince, dar yol): س harfi alt parçaları birbiriyle aynı olan diziyi, ر da tekrarı ifade ederek, “tekrarlayan dizi” manası oluşmuştur.

ص harfi alt parçaları birbirinden farklı olan diziyi ifade eder. ر harfi tekrarı ifade eder.

Sona gelen ط sepet demektir, rota anlamındadır. Sonuçtur, oluşan dizi bir rota oluşturmayla sonuçlanır. Üçü bir arada صـرـطـ veya سـرـطـ oluşturulan ince, dar bir yolu ifade eder.

المُسْتَقِيم

قوم kökünden gelmiştir. Birinci bâbdan mastar olarak kalkıp bir hedefe yönelerek dik durmak manasındadır. Burada İstif'al babından ismi faildir. İstif'al babının mutavaat etkisi sebebiyle bu doğruluğun devamlı olması manasında “**dosdoğru**” demektir.

الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

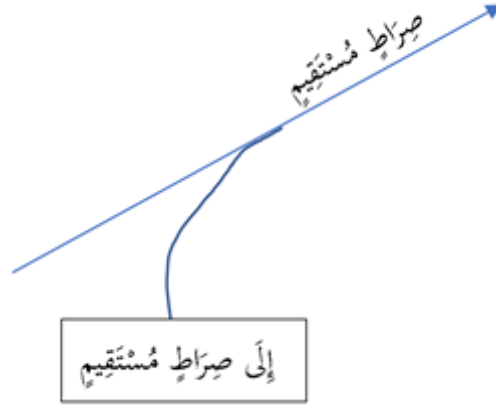
Müstakim sırat demek doğru bir yol haritası demektir. Yapılacak işlerin planlı programlı bir şekilde yapılmasını sağlar. Eğer س ile olursa projenin her adımı birbirinin aynıdır. ص ile olursa projenin adımları birbirinden farklıdır. Bu nedenle iki ayrı kıraat de “**her tür durumda yol haritası yapıp planlı ve projeli olarak ilerleme**” anlamına gelmektedir.

Bize müstakim sırata rehberlik et demekle Allah'tan yaptığımız işleri bir hedefe ulaşmak için projeli, planlı, programlı yapmada rehberlik istenmektedir.

يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

Dilediğine müstakim sırata doğru rehberlik eder. (Bakara 2/142)

Burada müstakim olan bir sırata doğru rehberlik vardır. Fatiha’da ise müstakim bir sırat meydana getirme vardır. Buradaki ayette mevcut müstakim sıratlardan birine katılma durumu söz konusudur.

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ 7)

“Nimet verdiklerinin yani ne sapanların ne de onlara haklı olarak kızılanların dışındakilerin yolunda”

Emir cümlesi Fül cümlesi																	
Mefülün bih											Fâil	Mefülün bih	Fül				
Bedel							Mübdelün minh										
Muzâfun ileyh							Muzâf	Sıfat	Mevsûf	Fâil	Mefülün bih	Fül					
Bedel				Mübdelün minh													
Muzâfun ileyh				Muzâf	Sıla cümlesi Fül cümlesi			İsm-i mevsûl	Muzâf	Sıfat	Mevsûf	Fâil	Mefülün bih	Fül			
Atf harfi		Ma'tûfun aleyh			Mefülün bih GS		Fâil								Fül		
Ma'tûf	Müekkid	Müekked	Nâib-i fâil	Şibh-i fül	Mecrur	Cârr		Fâil	Fül								
			Mecrur	Cârr													
الضَّالِّينَ	لَا	وَ	هُمُ	عَلَى	الْمَغْضُوبِ	غَيْرِ	هُمُ	عَلَى	ت	أَنْعَمْتَ	الَّذِينَ	صِرَاطَ	الْمُسْتَقِيمِ	الصِّرَاطَ	أَنْتَ	نَا	أَهْدِي

Bu ayet önceki ayetteki **الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمِ** in bedelidir ve müstakim sıratın ne olduğunu ve ne olmadığını ifade etmektedir. Sıfat tamlaması olan **الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمِ** ifadesi isim tamlamasıyla açıklanmaktadır. Hem olması gerekeni hem de olmaması gerekeni anlatmaktadır.

Üç madde şeklinde sınıflanabilir:

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ	Kendilerine nimet verdiklerinin sıratı
صِرَاطَ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ	Gazap edilmeyenlerin sıratı
صِرَاطَ غَيْرِ الضَّالِّينَ	Dalalette olmayanların sıratı

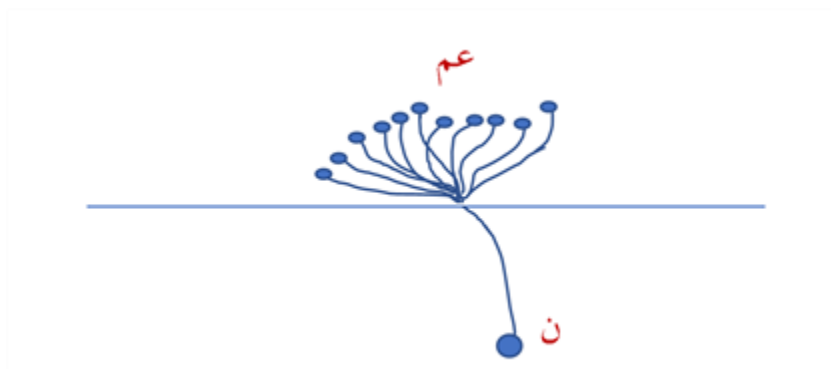
Buna göre nimet verilenlerin sıratı, müstakim sırat iken gazap edilenlerin ve dalalette olanların sıratı müstakim sırat değildir.

أَنْعَمْتَ

Nimet verdin demektir. İkinci şahıs mazi tekil fiildir. 4. bâbdan نَعِمَ-يُنْعِمُ şeklinde normalin üzerinde iyi durumda olma durumunu ifade eder. Burada if'âl bâbında geçmiştir. “Nimetlendirdin” demektir.

Etimolojisi

م harfi büyük kitleyi ifade ederken ع harfi görünürlüğü ifade eder. Bu ikisi bir araya gelince göz önündeki büyük kitledir. عم kökü büyük kitleyi, ifade ederken başa gelen ن tohumun filizlenmesi demektir, ilk harf olduğu için sebep ifade eder. Bu nedenle نعم filizlenme nedeniyle büyük kitlenin oluşumunu ifade etmekte ve nimet anlamına gelmektedir.

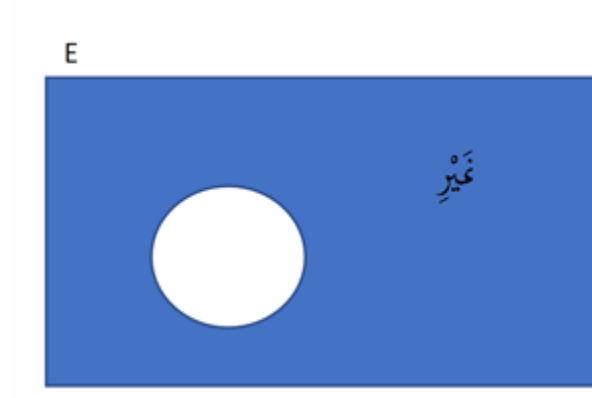

الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ

“Onlara nimet verdiği kimseler” demektir. Burada has ism-i mevsul olan الَّذِينَ gelmiştir. Nimet verilen bellidir, nimet verilme şekli de bellidir.

غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ

غَيْرِ: dışında demektir. Matematikteki “değil” anlamına gelmektedir.

دُونُ: Gayri ile karıştırılmaktadır. دُونُ fonksiyonel olarak daha aşağıda olan غَيْرِ'dir. دُونُ kullanıldığında دُونُ'dan sonra gelen kısım olması gereken kısımdır.

إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَاءِ

Şüphesiz siz kadınların dışında erkeklere şehvetle gelirsiniz. (Araf 7/81)

Burada Lût Peygamber kavmine kadınların dununda erkeklere şehvetle geldiklerini söylemektedir. دُونُ doğrudan dışında anlamında olsaydı kadınların dışında denmesine gerek yoktu. Burada kadınların fonksiyonunu daha aşağıda olan erkekler için yapıyorsunuz denmektedir ve olması gereken de دُونُ kelimesinden sonradır. “Kadınlar olması gerekirken erkeklere geliyorsunuz” anlamını da içermektedir.

Burada الَّذِينَ غَضِبْتَ عَلَيْهِمْ (Onlara gazap ettiğin kimseler) denmiyor. Bunun yerine الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ deniyor. Yani burada gazab edilenler Allah'ın gazap ettikleri değildir. İsm-i mef'ûlle geldiği için kim tarafından gazab edildiği belli olmayanlardır. Gazab rızanın zıttıdır.

Gazab: Birisine/birilerine karşı haklı kızgınlık duygusudur.

غضب Etimolojisi

Ghah harfinin piktografisi düğümlemiş halattır. Harfin manası liflerle düğümlemekten gelir ve keçilerin boynuzları da halatla düğümlendiğinden ‘keçi’ manasına da gelir. Keçilerin koyu renkli olmasından ‘karanlık’ manası da buradan gelir.

ض harfinin ana manası katlanmadır. Katlanma bakış açısına göre artma ve azalma anlamlarına gelir.

Muzaaf kök artırma (ض) ve engelleme (غ) manasındadır. غ'nın düğümden dolayı engel, ض'in ise katlanmadan dolayı artırma manası vardır. İkisi bir araya gelince artmanın engellenmesi, kısıt tutmak, kısıtlı tutmak anlamları oluşur. Sona gelen ب ev demektir. İç, içeri, birliktelik anlamındadır. Üçü bir arada birlikteliği kısıtlı tutmak anlamındadır. “Kızgınlık” manasına buradan gelir.

الضَّالِّينَ

ضلل kökünden gelmiştir. 2.babdan eril, çoğul ism-i fâildir. “Sapanlar, hedeften uzaklaşanlar” demektir.

Etimolojisi

ض harfinin ana manası katlanmadır. Katlanma bakış açısına göre artma ve azalma anlamlarına gelir.

ل harfi çobanın sopası demektir. Yönelme, ona doğru ilerleme, uzama manalarına gelir.

Hedefe doğru yönelme manasındadır. Çobanın sopasını iterek veya çekerek koyunları kontrol etmesi, yaklaşma veya uzaklaşma olarak değerlendirilebilir.

ضَلَّ bir şeyin kaybolması manasındadır. O yüzden ölünün gömülmesi anlamında kullanılır. Buradaki manadan (sapmak) anladığımız kadarıyla ل harfi hedeften uzaklaşma manası vermiş ama bağlantı etkisiyle de tam olarak kopma gerçekleşmemiştir.

Bir başka bakış açısıyla ض harfinin azalma manası, ل harfinin hedefe yönelme manasına etki etmiş ve bağlantının azalmasıyla hedeften uzaklaşma (sapma) manası oluşmuştur.

ل harfı hedefe yönelmeyi ifade eder. Yönelinilen hedefle ilerlenilen yön arasındaki açıdaki artış ض ile ifade edilir. Bu haliyle hedeften sapmak, hedeften uzaklaşmak anlamına gelir.

الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ açıklanmıştır. Ne olduğu ve olmadığı tarif edilmiştir. Kendilerine nimet verdiklerinin sıratı olup, gazap edilenlerin ve yolunu şaşırانların yolu değildir.

Ayette müşriklerin yolu kâfirlerin yolu, münafıkların yolu denmeyip de niçin gazap edilenlerin ve dalaletkilerin yolu denmiştir? Bunun sebebi bu iki kavramın bunların hepsini kapsayan üst kavramlar olmasıdır.

SONUÇ

Fatiha'da toplam dört cümle vardır. Tek emir cümlesi vardır. Bu da dua amaçlıdır. Allah'a hitaben yapılan emir cümleleri dua içindir. Önce Allah'ın en genel vasıflarını saymakta, sonra Allah'a yapmak istediğimizi söylemekteyiz ve bunun için O'ndan bize bir sırata rehberlik etmesini istemekteyiz. Tüm Fatiha'nın sonucu bu rehberliktir. Arkadan gelen Bakara Suresi bu rehberlik isteğinin cevabını ilk ayetlerde vermektedir. (ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ) (O kitap, içinde hiçbir bulanıklığın olmadığı ve sığınanlara rehber olandır.) ifadesinde kitabın anlamının hidayet olduğu söylenmektedir. Yani Fatiha ile Allah'tan rehberlik istiyoruz, yol göstermesini istiyoruz, Bakara ile cevabı geliyor. Rehberliğin, yol göstermenin kitabın anlamında olduğu söyleniyor.

Fatiha'nın ve Kuran'ın matematiksel ifadesini de yine ayetlerden anlıyoruz.

وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِّنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ

“Sana mesaniden bir yedi ve azim Kuran'ı verdik.” (Hicr 15/87)

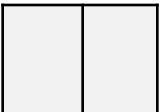
Burada مِّنَ الْمَثَانِي سَبْعًا Fatiha Suresi'dir.

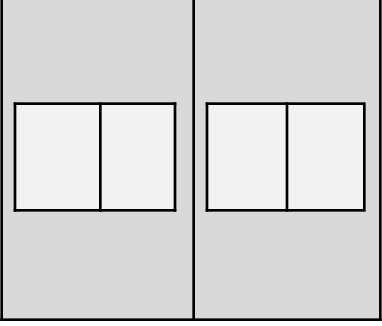
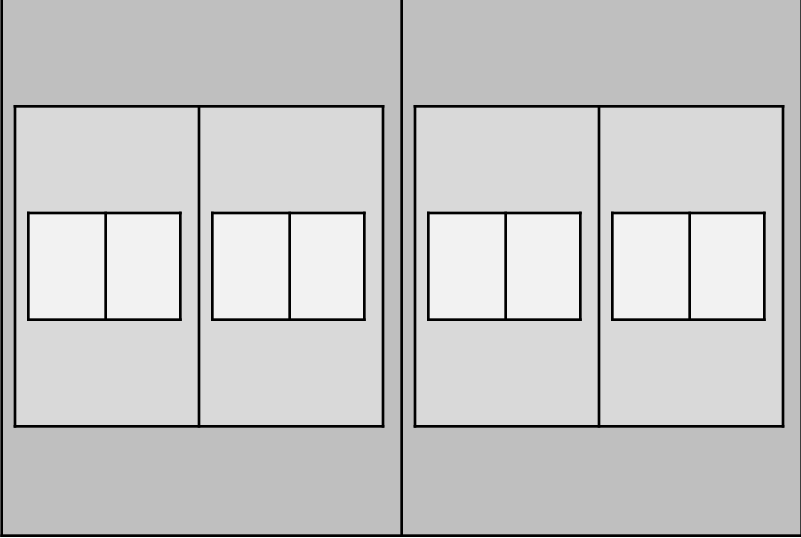
المَثَانِي: Besmele

الْفُرَّانَ الْعَظِيمِ: Fatiha dışındaki Kuran'dır.

الْمَثَانِي

مَثْنِي kelimesinin çoğuludur. مَثْنِي üleştirme sayısıdır. Çok sayıda olan bir şeyi ikişerli gruplara bölme anlamına geldiği gibi bir bir olan varlıkları da ikişerli hale getirmek anlamına gelir. Yani iki tane bir, ikili bir grup haline gelir. İkili olursa (مَثْنِيَانِ) iki tane ikili grup yeni bir ikili grup oluşturur, yani $2 \times 2 = 4$ varlıktan meydana gelen ikili grup ve her grupta iki varlık olan bir grup olur. Eğer üç tane olursa bu dörtlü gruptan da iki grup oluşur ve $2 \times 2 \times 2 = 8$ varlık olur. Çoğul en az üç olduğu için 2 مَثْنِي sayısının üçüncü ve daha büyük kuvvetindeki sayılardır. Yani 8,16,32, 64, 128 ... sayılarının hepsi مَثْنِي dir.

	وَاحِدٌ	1
	مَثْنِي	$2^1=2$
	مَثْنِيَانِ	$2^2=4$

	مَثَانِي	23=8
	مَثَانِي	24=16

Örnek:

وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِّنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ

“Sana mesaniden bir yedi ve azim Kuran’ı verdik.” (Hicr 15/87)

Burada ikinin kuvvetlerinden meydana gelen bir yediden bahsetmektedir. Bunun Fatiha Suresi olduğu söylenmektedir. İkinin kuvvetleri marife geldiğine göre o da ikinin

SARF ANALİZ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ (1) الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (2)

	بِ	اسْمِ	اللَّهِ	الرَّحْمَنِ	الرَّحِيمِ	الْحَمْدُ	لِ	رَبِّ	الْعَالَمِينَ
Kök	ب	سمي	ءله	رحم	رحم	حمد	ل	ربب	علم
VeZin	بِ	فِعْلٍ	اللَّهِ	الْفَعْلَانِ	الْفَعِيلِ	الْفَعْلُ	لِ	فَعْلٍ	الْفَاعِلِينَ
Grup	Harf	İsim	İsim	İsim	İsim	İsim	Harf	İsim	İsim
Tip	Harfi cer	Camid	Camid	Müştak	Müştak	Camid	Harfi cer (Mülkiyet)	Camid	Camid
Müştak tipi	-	-	-	Mübalağalı i.fail	Mübalağalı i.fail	-	-	-	-
Munsariflik	-	Munsarif	Munsarif	Munsarif	Munsarif	Munsarif	-	Munsarif	Munsarif
Lafzi İrab	Kesre üzere mebni	Mecrur	Mecrur	Mecrur	Mecrur	Mecrur	Kesre üzere mebni	Mecrur	Mecrur
Mahalli İrab	-	Mecrur	Mecrur	Mecrur	Mecrur	Mecrur	-	Mecrur	Mecrur
Çoğulluk	-	Tekil	Tekil	Tekil	Tekil	Tekil	-	Tekil	Çoğul
Eril-Dişil	-	Eril	Eril	Eril	Eril	Eril	-	Eril	Eril
Marife-Nekre	-	Marife	Marife	Marife	Marife	Marife	-	Marife	Marife
Bab	-	-	-	4.Bab	4.Bab	-	-	-	-
Geçişlilik	-	-	-	Müteaddi	Müteaddi	-	-	-	-

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ (3) مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ (4) إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ (5)

	الرَّحْمَنِ	الرَّحِيمِ	مَالِكِ	يَوْمِ	الدِّينِ	إِيَّاكَ	نَعْبُدُ	وَ	إِيَّاكَ	نَسْتَعِينُ
Kök	رحم	رحم	ملك	يوم	دين	عبي	عبد	و	عبي	عون
VeZin	الْفَعْلَانِ	الْفَعِيلِ	فَاعِلٍ	فَعْلٍ	الْفَعْلِ	إِيَّاكَ	نَفْعُلُ	وَ	إِيَّاكَ	نَسْتَفْعِلُ

Grup	Fiil	İsim	Harf	Fiil	İsim	İsim	İsim	İsim	İsim	İsim
Tip	Mutasarrıf	Gayrı mutasarrıf	Atıf	Mutasarrıf	Gayrı mutasarrıf	Mastar	Gayrı mutasarrıf	Müştak	Müştak	Müştak
G.mutasarrıf tipi	-	Zamir	-	-	Zamir	-	Zarf	-	-	-
Mastar tipi	-	-	-	-	-	Mimsiz	-	-	-	-
Zamir tipi	-	Munfasıl	-	-	Munfasıl	-	-	-	-	-
Şahıs no	-	İkinci	-	-	İkinci	-	-	-	-	-
Müştak tipi	-	-	-	-	-	-	-	İsmi fail	Mübalağ alı i.fail	Mübalağ alı i.fail
Munsariflik	-	-	-	-	-	Munsarif	Munsarif	Munsarif	Munsarif	Munsarif
Lafzi İrab	Merfu	Fetha üzere meni	Fetha üzere meni	Merfu	Fetha üzere meni	Mecrur	Mecrur	Mecrur	Mecrur	Mecrur
Mahalli İrab	-	Mensub	-	-	Mensub	Mecrur	Mecrur	Mecrur	Mecrur	Mecrur
Çoğulluk	Çoğul	Tekil	-	Çoğul	Tekil	Tekil	Tekil	Tekil	Tekil	Tekil
Eril-Dişil	Eril-Dişil	Eril	-	Eril-Dişil	Eril	-	Eril	Eril	Eril	Eril
Marife-Nekre		Marife	-	-	Marife	Marife	Nekre	Nekre	Marife	Marife
Zaman	Muzari	-	-	Muzari	-	-	-	-	-	-
Bab	İstif'al	-	-	1.Bab	-	2.Bab	-	2.Bab	4.Bab	4.Bab
Geçişlilik	Müteaddi	-	-	Müteaddi	-	amir	-	Müteaddi	Müteaddi	Müteaddi
Etkenlik	Malum	-	-	Malum	-	-	-	-	-	-

6) اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

	اِهْدِ	نَا	الصِّرَاطَ	الْمُسْتَقِيمَ
Kök	هدي	نَا	صرط	قوم
Veze	أَفْعَلْ	نَا	الْفِعَالِ	الْمُسْتَفْعِلِ
Grup	Fiil	İsim	İsim	İsim
Tip	Mutasarrıf	Gayrı mutasarrıf	Camid	Müştak

Müştak tipi	İsmi fail	-	-	İsmi meful	-	-	-	-	-	-
Munsariflik	Munsarif	-	-	Munsarif	Munsarif	-	-	-	-	Munsarif
Lafzi İrab	Mecrur	Sükun üzere meni	Fetha üzere meni	Mecrur	Mecrur	Sükun üzere meni	Sükun üzere meni	Sükun üzere meni	Fetha Üzere mebni	Mensub
Mahalli İrab	Mecrur	-	-	Mecrur	Mecrur	Mecrur	-	-	Mecrur	Mensub
Çoğulluk	Çoğul	-	-	Tekil	Tekil	Çoğul	-	Tekil	Çoğul	Tekil
Eril-Dişil	Eril	-	-	Eril	Eril	Eril	-	Eril	Eril	Eril
Marife-Nekre	Marife	-	-	Marife	Nekre	Marife	-	-	Marife	Marife
Zaman	-	-	-	-	-	-	-	Mazi	-	-
Bab	2.Bab	-	-	4.Bab	-	-	4.Bab	İf'al	-	-
Geçişlilik	Lazım	-	-	Müteaddi	-	-	Müteaddi	Müteaddi	-	-
Etkenlik	-	-	-	-	-	-	Malum	Malum	-	-